

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5— "
četrt leta 2:50 "
posamezna številka po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravišтво Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka »Učiteljskega Tovariša« izide dne 24. marca 1916.

Snujmo šolarske vojne muzeje.

Živimo v zgodovinsko najbolj krvavem času; zakaj boj, ki ga bije že nad 18 mesecev ves civilizirani svet prosvetlene Evrope, pač nima primere v svetovni povestnici, in takega boja menda tudi več ne uka človeški rod!

Lahko umljivo je tedaj, da izkuša sedaj trpeči rod ohraniti kolikor toliko jasno sliko, živ spomin na krvavi ta ples, kjer se borita dve državi z nadčloveško hrabrostjo za svoj obstanek proti stokratni premoči v svesti si, da morata streti v prah oholega nasprotnika.

V večni spomin na ta gigantski boj stavijo po raznih mestih več ali manj posrečene spomenike, vzdavajo spominske plošče, izdajajo spominske knjige itd. — Poudarjati menda ni treba posebe, da imajo tudi tu razni denarni špekulantje svoje umazane prste vmes!

V najnovejšem času se je porodila še najboljša misel — snovati po večjih mestih **nekake vojne muzeje**, kjer se ohrani našim potomcem večni memento, kaj vse si je človeški um izmislil, da čim prej in izdatneje uničuje človeška življenja, ta umotvor božje modrosti. —

Ker pa je sedanja vojna posegla s svojo kruto roko tudi v najoddaljenejšo gorsko vas, in ker ni skoro rodovine širom božje zemlje, ki bi ne obokavala izgube dragega svojca, oziroma ni družine, ki bi ne imela kakega junaka v boju, je pač umestno, da tej vojni postavimo tudi v najoddaljenejši vasi primeren spomenik, ki bo trajno in najdovzetneje vplival na našo bodočnost, na našo mladino!

V ta namen ustanovimo na vsaki šoli nekak krajevni šolski vojni muzej, kjer naj se zberejo vse stvari, ki se dobe v dotičnem šolskem okolišu, spominjajoče in nanašajoče se na to krvavo klanje.

Po naših mislih naj bi tak muzej obsegal nekako sledeče stvari:

1. Po možnosti naj bi se zbrale slike vseh onih vojakov-junakov iz šolskega okoliša, ki so padli za dom. Na sliki naj se navede kraj in dan smrti. (Glej »Ehrenhalle«!)

2. Zbere naj se po učencih kolikor možno mnogo vojnih dopisnic, ki naj se shranijo v posebni knjigi ali pa — kakor je nasvetoval neki hrvatski kolega v »Napredku« — prepisejo v posebno knjigo-kroniko. Umevno, da z važnejšimi dogodki. —

3. Ta ali oni prinese iz vojne kako orožje, kak izstrelek ali kaj sličnega. Po možnosti naj se izkuša dobiti take stvari za muzej, in vojno ministrstvo bi gotovo tudi rado prispevalo k tej točki.

4. Zbero naj se vsi odloki, okrožnice, oklici itd., ki so bili izdani povodom te vojne, v posebno mapo. Tudi razne knjige in brošure, nanašajoče se na vojno, bi dobile tu svoj prostor.

5. Zbero naj se vsi izkazi o nabiranju vojnega davka, »Pesem o vinarijih«, izkazi nabranih kovin, cunj itd. dotične šole.

6. Zanimiva bi bila tudi zbirka raznega kruha, ki ga ljudstvo uživa v sedanjih dobi, v trajen spomin, češ, tak-le je bil naš »vsakdanji kruh«, a vendar nismo podlegli...

7. Manjkati bi tudi ne smela zbirka slik raznih vojskovodij, zbirka raznih vojnih znakov, ki jih je že precejšnje število, večina seveda za »Rdeči križ«, bodisi naših ali zavezniških ali pa celo naših sovražnikov. Napačna bi ne bila povrh še zbirka vojnih poštnih znamk, dopisnic, denarja itd.

8. Slednjič naj se **vežna vrata vsake šole porabijo v zabijanje vojnih žrebljev** s primernimi okraski. Čisti dohodek naj se naloži kot nedotakljiva glavница, in obresti te glavnice naj se porabljajo v pomoč najubožnejšemu vojnemu invalidu dotičnega šolskega okoliša.

Te vrstice naj značijo na debelo obtesan okvir šolskega vojnega muzeja! Ako se zdi kateremu tovarišu ta misel dobra, naj jo uvaža; ravno tako jo priporočamo našemu c. kr. deželnemu šolskemu svetu v blagohotno uvaževanje!

Ivan Šega.

Vojna.

JUNAKOV GROB.

IVAN SEDMAK.

Na braniku naše slovenske Gorice je padel junaške smrti tovariš Ivan Sedmak, učitelj v Iloku v Istri. — Pokojni učitelj-junak je od vsega srca ljubil svojo ožjo hrvatsko-slovensko domovino Istro in njeno deco ter je zvesto, neumorno, požrtvovalno in uspešno deloval v šoli in izven nje za nje blaginjo in napredek. Končno je za njeno obrambo dal svoj največji zaklad — svoje idealno življenje! Da bi le bila tudi ta žrtev v korist slavni in lepši bodočnosti ljubljene naroda!

Bodi vzornemu kulturnemu delavcu-junaku, za dom in cesarja padlemu narodnemu učitelju ohranjen neminljiv spomin v srcih naroda in stanu, ki jima je bil odličen član!

*

FRANC PIRC.

Letos ob Svečnici je umrl v neki bolnici na Štajerskem tovariš Franc Pirc, učitelj v Žužemberku na Dolenjskem. Bil je poklican v vojaško službovanje, a napadla ga je težka bolezen, ki ga je končno rešila vseh muk. Svoj čas je služboval v Gorici, potem se je preselil na Kranjsko; po nemirnem potovanju križem slovenske zemlje je došel naposled do trajnega pokoja. — Rojen je bil leta 1874. na Črnem vrhu, učiteljišče je dovršil leta 1896., definitivno pa je bil nastavljen leta 1906.

Bodi mu lahka domača gruda in priazen spomin med nami!

*

K AVSTRO-GRSKI VOJNI RAZSTAVI NA DUNAJU 1916.

Na tej znameniti razstavi bo poleg kopne armade zastopana tudi naša vojna mornarica, ki bo imela poseben oddelek. Ta oddelek bo razdeljen v več skupin; razen glavne skupine in posebnega oddelka »praporni ogled« bo vseboval skupine: 1. ladijski modeli, 2. torpedni in mornarični izstrelki, 3. izdelki vrvarske industrije, 4. mornariška obleka in oprema za častnike in moštvo in 5. navtični merilni instrumenti. Posebno zanimiva bo skupina trofej iz sedanje vojne: predmeti s sovražnih potopljenih ladij, in sicer s francoskih podmorskih čolnov »Curie« in »Bernuculli«, z italijanske oklopne križarke »Giuseppe Garibaldi« itd., dalje pa tudi deli sestreljenih italijanskih zračnih velikanov »Citta di Ferrara« in »Cita di Jesi«, pisemska vreča, ki jo je neki italijanski letalec vrgel v Trst, sovražne granate in kos razletele srbske mine, ki so ga našli blizu mesta, kjer je ponesrečil monitor »Temes«.

*

ITALIJANSKI UČITELJI.

Italijansko učiteljsko društvo je izdalo na učitelje okrožnico, v kateri zahteva od njih, naj vzpodbujajo otroke, da nabirajo razne kovine: železo, baker, pločevino itd., ker armadno vodstvo toži, da manjka kovin.

**

ODPRAVA BELIH ŽEPNIH ROBCEV PRI ARMADI NA BOJIŠČU.

Višje armadno poveljstvo je naprosilo vojno ministrstvo, naj ne pošilja armadi na bojišče več belih robcev, marveč barvane. Nadomestnim četam se je zato naročilo, naj pohodnim oddelkom prepovejo vzeti s seboj bele robce. Bele robce pri armadi na bojišču zamenjajo polagoma z barvanimi.

*

PO VOJNI PRIDEJO TUDI ŽENE NA VRSTO.

V nemški javnosti živo razpravljajo o predlogu, da se naj uvede po vojni tudi ženska službena dolžnost. Vsaka telesno sposobna žena naj bo zakonito primorana se podvreči eno leto državni ali javni službi, da se izvežba v panogah, ki so ženam primerne in za razvoj države važne. Žene bi odslužile svoje leto v bolnišnicah, otroških vrtcih, vzgojevališčih, kuharskih šolah, vzornih gospodarstvih itd. Ta službena dolžnost naj bi bila splošna, kakor je vojaška za moške.

*

POMANJKANJE PORODOV.

Sedanja vojna zahteva ogromno žrtev. Ne samo, da je že padlo silno mnogo zdravih ljudi, in se nič ne more vedeti, koliko jih še pade, tudi na zdravju bodo vojaki hudo trpeli, tako da jih pač ne bo preveč, ki bodo dali življenje krepkim in zdravim otrokom. To je seveda za vse države velika škoda, zakaj vsaka država želi imeti čim več zdravih prebivalcev; toliko več je davkoplačevalcev, toliko več vojakov, toliko več delavcev vseh vrst, toliko več bogastva. Že pred vojno so v nekaterih državah s skrbjo opazovali, da pojema število porodov. Imoviti ljudje imajo navadno manj otrok kakor ubožni, a že pred vojno se je pokazalo, da so tudi ubožni ljudje začeli omejevati število otrok. V Berlinu so svoj čas socialne demokratke začele celo agitacijo, da naj več ne rode, češ, otrok je za starše le kazen, ker poveča itak velike skrbi. Zdaj so v pruskem državnem zboru obširno razpravljali o pojemanju porodov. Sredi minolega stoletja je prišlo na Nemškem na tisoč oseb povprek 35 do 40 porodov na leto, začetkom sedanjega stoletja pa le še 22 do 27 porodov. Vladni zastopnik je pojasnil, da se krči na Nemškem v sedanjem stoletju število porodov trikrat hitreje kakor prej, in da ga ni kulturnega naroda, kjer bi število porodov tako padalo, kakor pri Nemcih. Na Francoskem je poteklo 70 let, preden se je število po-

LISTEK

Anton Gaspari:

Pisma.

(Pisma 1916.)

BRATEC.

Veš, za hišo že črešnja cvete, griček je ves svežezelen, lastovke po vasi beže, s kljunčki drobijo, v gori z lesk mačice visijo, dnevi so jasni, solnce jih greje, večeri tihi, tihi, v nočeh zvezde živo gore — tako je pri nas...

A ti si tako daleč od nas, tako daleč v sneženih gorah, podnevi nevarnost, v nočeh miraz — če mislim na vse to, me je v srcu strah... Kdaj prideš domov?... Pridi kmalu, ker sva z mamico čisto sama, dolgečas po atku, Tončku in tebi je nama.

SESTRICI.

Ti sladko spančkaš, jaz vso dolgo noč bedim, ti o meni sanjčkaš, usteca drobna premičeš, komaj slišno me kličeš, a jaz na straži stojim in te čujem... Mislim nate — saj si tako lepa, tako mlada in me imaš tako, tako rada in tebe jaz —

kako bi te ne ljubil, saj si moja mala, pridna sestra, ki misliš ves dan name, ki sanjaš vso noč o meni, ki moliš zame... Še čutim, kako ti je ob slovesu trepetala ročica, še vidim, kako je plakala v očeh ti solzica.

VESELO SPOROČILO.

Danes mi je v srcu gorkó — čutim: to ni le hip, ki v mislih ostane, v srce plane in se preko žil prelije, da nekje daleč od srca umre — to je življenje vse — pomladni dan — v njem cveto zlate poljane, tisoč solnc sije, sije, njim slavci pesni naših šum govoré, nikjer rčne sence — žal — misli, besede —

nikjer črne sence — žal — misli, besede — le naglji, lili, resede...

PRIJATELJU.

Pišem Ti v srcu pismo solz krvavih, preliti iz spominov skelečih, nabranih gorja hipov trpečih, časov bolnih, dni in ur nezdravih.

Pišem Ti v dalje, Tebi od usode izbrane, dolga je pot — pa jo misel prehodi — po široki zemlji gališki blodi, išče grobove, kliče Tvoje pekoče rane. —

A obzorjem vsem je mesto neznanó, ne zna zanj bitje, nihče ga ne najde, kjer je Tvoje žlahtno srce pokopano...

Povej mi v sanjah: Kam naj misel zajde, kam zasadi naj svežih rož Ti roka, kje naj srce do krčev se izjoka? —

rodov tako skrčilo, kakor pri Nemcih v 12 letih. Zdaj je na Nemškem na leto 560.000 porodov manj, kakor bi jih moralo biti, če bi prišlo na tisoč prebivalcev še toliko porodov, kolikor jih je prišlo leta 1900. To pomeni, da bi Nemčija lahko imela 2 in pol milijona več prebivalcev, kakor jih ima sedaj. Za Nemčijo je še sreča, da je umrljivost otrok razmeroma majhna, ker so gospodarske in zdravstvene razmere jako ugodne. A dočim je postala umrljivost za 4:4 odstotkov manjša, je število porodov padlo za 7:7%. Po sodbi nemškega vladnega zastopnika ne bo mogla Francija nikoli več popolnoma preboleti izgub v sedanji vojni, a tudi Nemčiji grozi nevarnost. Glavni vzrok nazadovanja porodov v Nemčiji je po sodbi pruskega vladnega zastopnika, da so ljudje dobili nove nazore o zakonu in otrokih. Ljudje smatrajo otroke za breme, ki jim nalaga različne odgovornosti in jim provzroča velike skrbi in stroške. Res je, da izhaja težje, kdor ima več otrok, a vendar je obžalovati, da je jako mnogo žen, ki ne marajo imeti otrok, in je obsodbe vredno, kako se razširjajo sredstva proti spočetju. Vrhutega je treba računati s tem, da umrje na Nemškem vsak dan povprek 18 žen na porodik, in bo zaradi tega treba babilstvo temeljito preurediti. Tudi v Avstriji ne bo v tem oziru mnogo drugače.

SIBIRIJA.

Večkrat smo čitali v sedanji vojni z Rusijo, da se v ruski vojski zlasti odlikujejo glede hrabrosti in vztrajnosti čete takozvanih Sibirijakov. Še bolj nas je pa jela zanimati Sibirija, ker mnogo vojnih ujetnikov, najbrže večino, pošiljajo v Sibirijo. To dejstvo je zbuvalo v svojih ujetnikov skrbi, ker pripovedujejo o Sibiriji grozovite stvari. Saj je Sibirija dežela izgnancev, kamor pošilja ruska vlada svoje vsakovrstne zločince. Vohče prevladuje tudi mnenje, da je v Sibiriji silen mraz in nerodovitna zemlja. — To naziranje treba popraviti. Predvsem bodi povedano, da je Sibirija silno velika dežela. V primeru samo dve števili. Nemčija meri okolo 540.000 kvadratnih kilometrov, Sibirija pa nad 12.518.000. Sibirija je torej triindvajsetkrat tako velika kakor Nemčija. Prebivalstvo Sibirije šteje danes okolo deset milijonov. Res je pa tudi, da je nekaj več Sibirije nego polovica nepripravne za bivanje človeka, to je ves severni del, ki meji na Severno ledeno morje. Takoj ob morskem obrežju se razprostira obširna močvirna ravnina Tundre, ki imajo le malo rastlinstva, a so bogata lovišča za divjačino. Od tam dobivamo dragoceno kožuho vino. Lov pa pojea boljinbolj, ker je silno rajširjen divji lov. V mrzlejših krajih se peča z lovom domače prvotno prebivalstvo, ki se nahaja nekako na tisti stopnji kakor evropski Eskimi ali pa še ne. To so potujoči rodovi Ostjakov, Jenisejcev, Samojedov, Vogulov, Sojotov, Jakutov, Kalminov, Buretov, Tunguzov in Kamčadalov. Na Tundre meji na jugu gozdovje, ki prihaja proti jugu vedno gostejše in izrabljivejše. Nasprotno je pa južni, razmeroma ozki pas, ki pravzaprav meji na prave azijske dele Rusije in na Kitajsko, izredno rodovitno, najboljša zemlja za obdelavanje. V nekaterih krajih prospeva tukaj tudi južno sadje. — Približno polovico prebivalstva tvorijo Rusi in njih potomci. Pod imenom Sibirijaki umevamo navadno potomce priseljenih Rusov in potomce domaćinov in priseljenecv. Rusi so se deloma naselili v Sibiriji prostovoljno, deloma so pa bili izgnani tja. Usoda teh ni bila vedno grozovita. Kar se tiče grozovitosti katolge in tudi lajših ječ, o katerih smo čuli take grozote, da so se nam ježili lasje, zadeva samo del izgnancev, med njimi seveda takih, s katerimi sočuvstvujemo naše človeške simpatije. Veliko večino izgnancev tvorijo ljudje, ki so morda res napravili zločin, pa ne toliko iz hudobnosti svoje narave, marveč zaradi tega, ker se niso znali premagovati ali iz strastnosti, z eno besedo: ne iz zlobnih namenov. Drugi del tvorijo taki, ki so zagrešili takozvane politiške zločine lajšje vrste, torej gotovo svobodnejši in živahnejši duhovi; tretji del obseza končno ljudi, ki so se upirali oblastem, ali so jih te mučile toliko časa, da so se jeli upirati, in končno tudi nekaj povsem nedolžnih ljudi, ki so postali žrtve nepravičnega pravosodstva. Vsi ti niso prišli v ječe, smeli so se nastaniti v določenih krajih dežele in so ostali tam kot priseljenci. Ruska politika izganjanja je imela namen, naseliti neobljudeno Sibirijo, kar je tudi pospeševala s tem, da je prostovoljnim priseljenecv prodajala prav poceni zemljo. Ta pot bi bila prava, ker je bila zlasti za ruskega kmeta jako vabljivo, da se na tak način osamosvoji, zakaj v Sibiriji ni bilo nikdar tlake. Da pa ta način naseljevanja ni uspel, je bila kri-

va slaba politiška uprava. — Poznavalci razmer menijo, da je politiška zrelost sibirskega prebivalstva mnogo višja nego ta evropskih Rusov, in cela Sibirija, če jo presojamo čisto politiško, ima še lepo bodočnost. Pravijo namreč, da so sibirski izgnanci večinoma najnadarjenejši deli ruskega prebivalstva. — Brez vseh predodgovorov lahko trdimo, da je tretjina Sibirije nadepolna naselniška dežela. Ta del Sibirije je pa še vedno sedemkrat tako veliko ozemlje kakor Nemčija, in ima sedaj le eno sedmino prebivalstva Nemčije. Kadar pa bo južna Sibirija tako gosto naseljena kakor je Nemčija, bo imela 500 milijonov prebivalcev. — Kdor se bolj zanima za življenje in odnose, ki vladajo v Sibiriji, tega opozarjamo na znamenito delo A. M. Dostojevskega »Zapiski iz mrtvega doma«. (Slovenska Matica 1912).

POLJAKI NA PRUSKEM.

V pruski zbornici je prišlo do zanimive debate. V pruskem proračunu se namreč tudi sedaj nahaja stojanka 100 milijonov mark za »naseljevalne namene«. Poljski govorniki so izrazili bojazen, da se bo ta vsota kakor prejšnja leta porabila za nakupovanje poljskih posestev, oziroma za nemško kolonizacijo v poljskem delu Pruske. Predlagali so zato, da se sprejme v zakon določba, ki bo izrečno ugotovila, da se pri uporabi tega kolonizacijskega fonda ne sme delati nobene razlike glede vere, politiškega prepričanja in narodnosti. Poljedelski minister Schorlemer je izjavil, da je fond namenjen sedaj predvsem za naseljevanja vojnih invalidov in da se ga bodo seveda tudi vojaki poljske narodnosti lahko posluževali. Vsekakor pa je treba čuvati nemške kolonizacijske interese pred smotno poljsko naseljevalno politiko. O stvari se je razvila živahna razprava, v kateri so zlasti socialisti podpirali poljsko stališče ter svarili pred protipoljsko politiko. Po ponovnem glasovanju pa je bil poljski dodatni predlog odklonjen.

SKRAJŠANA UČNA DOBA VSEUČILIŠČNIKOM V VOJNI.

Naučni minister je odredil, da se skrajša učna doba juristom in filozofom, ki se nahajajo v vojni. Juristom se bo od vojaške službe vštelo dva tečaja, študirali bodo samo tri leta. Da pa bodo obdelali vso snov, bodo študirali v posebnih kurzih in repetitorijih. Tudi juristi, ki še niso napravili prvega državnega izpita, lahko navzile temu poslušajo predmete za drugi izpit. Prvi izpit imajo položiti tekom pol leta. — Medicinci bodo morali pa bolj pridno obiskovati predavanja in posebne vaje. Drugi rigoroz bodo lahko delali že na koncu 9. tečaja, tretjega v začetku 10. tečaja in po izkušnjah bodo promovirani za doktorje. Filozofom se bo vštelo dva tečaja. Učiteljskim kandidatom se bo pod gotovimi pogoji dovolilo polagati izpit. Te odredbe veljajo tudi za svoječasno demobilizacijo, ne veljajo pa za študente, ki so prostovoljno vstopili v vojaško službo ali zaradi sovražne invazije ali interniranja niso mogli nadaljevati svojih študij.

»NEMŠKI ROJAKI NA BOJIŠČU!«

Pod tem naslovom priobčuje v nemških listih predsednik nemškega »Schulvereina«, državni poslanec in načelnik nemškega »Nationalverbanda« dr. Gross, naslednji oklic, namenjen vojaštvu nemške narodnosti na bojišču: »Nas zaostale je zadela gotovo ne hvaležna naloga, da varujemo in upravljamo nemško narodno imetje v domovini za vaše odsotnosti. Dohodki so se sedaj zaradi splošnega pomanjkanja denarja, zaradi sedaj bolj vojni preskrbi posvečene dobrotelnosti tako znižali, da smo morali ustaviti velik del podpor šolam in otroškim vrtcem. Kar se še vzdržuje, je naravnost neizogibno potrebno. Vsakdo vas ve, da nas celo sijaen vojni uspeh ne odveže skrbi za vzdrževanje nemških jezikovnih tal iz mnogih vrtkov, ki govorje ravno za vojniško požrtvovalnost nemških bojevnikov. Če hočete, da se ohrani nemška dediščina v vaši odsotnosti, nabirajte med svojimi nemškimi vojnimi tovariši in pošiljajte nam darove. Nemški narod in vaša nemška domovina vam bosta hvaležna!«

SKRB ZA SUPERARBITRIRANE VOJNE INVALIDE.

Vojno ministrstvo je izdalo več važnih odlokov, ki odredjajo sledeče: Že superarbitrirani vojni invalidi, ki so še potrebni zdravljenja ali šolanja, se lahko javijo sami ali pa jih naznani deželna komisija, da se gredo še zdraviti v vojaške

zavode, ki so najbližji njihovemu bivališču. V bolnicah še nadalje dobivajo svojo oskrbno pristojbino, poleg nje pa še obleko, hrano in stanovanje v naturi. Ta odredba velja tudi za notranje bolezni.

VPOKLIC PISAVE ZMOŽNIH ČRNOVOJNIKOV.

»Reichenberger Ztg.« poroča: Vojni minister je izjavil, da bodo v najkrajšem času vsi črnovojniki, ki znajo pisati in ki doslej še niso bili vojaki, vpoklicani, da bodo nadomestili pisarniško in podobno osobje, v kolikor je sposobno za službo na fronti.

DEBATA O MIRU V ANGLEŠKI ZBORNICI.

V angleški zbornici je poslanec delavske stranke Snowden rekel, da se trajen mir ne bo nikdar dosegel z nadaljevanjem vojne, ampak samo s pogajanj. Snowden pravi, da je že prišel čas za mirovna pogajanja in zato poziva vlado, naj naznani svoje mirovne pogoje. — Bivši minister Trevelyan je vprašal, zakaj vlada noče povedati svojih mirovnih pogojev. — Ministrski predsednik Asquith je odgovoril: Jasno, razumljivo in v važnih besedah sem že povedal, pod katerimi pogoji bi bila Angleška pripravljena skleniti mir. Danes bom to ponovil, kar sem rekel 9. novembra leta 1914.: »Meča, ki ga nismo prav lahko potegnili, ne bomo prej vtaknili v nožnico, dokler Belgija — in pristaviti hočem — Srbija ne dobita nazaj v polni meri vsega, in sicer več kot vsega, kar sta žrtvovali, dokler ni Francija zadostno zavarovana proti napadu in dokler ne bodo pravice malih narodov postavljene na varen temelj in dokler ni popolnoma in končno uničeno vojaško gospodarstvo Prusije. Ali je treba še večje jasnosti? Samo na tej podlagi je mir mogoč.«

O NEMŠKIH SMOTRIH.

V Nemčiji doslej ni bilo dovoljeno razpravljati o vojnih smotrih Nemčije. Te dni pa je pruski deželni zbor sprejel predlog, naj se dovoljuje razprave v časopisju o tem. Berlinska »Kreuzzeitung« pripominja umestno: »Ako bi vlada odobrila ta predlog, bi imelo to jako dobrih posledic. Zaradi naše molčljivosti se dozdevamo inozemstvu slabiji, nego smo. Poglejmo naše sovražnike, pa bomo videli, da ne ostaja brez sugestivnega delovanja, in je nerazmerje napram dejstvom očitno. Škodljivo je, da smo mi v dušnem in moralnem vojevanju potisnjeni v defenzivo. Nesrečna skromnost in rezerviranost!«

TRISTO MILIJARD VOJNIH STROŠKOV.

»Pall Mall Gazette« je izračunala, da bo dosegla skupna vsota vojnih izdatkov za vse bojujoče se države koncem leta 1916. znesek 300 milijard.

BELGIJSKI KARDINAL MERCIER.

Belgijski kardinal Mercier je bil v Rimu. O tem posetu sedaj listi mnogo pišejo. Katoliški »Giornale d' Italia« pravi, da kardinal svoji deželi, ki živi v upanju, da ura pravice ni več daleč, prinese iz Rima več kakor preproste besede. Nasprotno pa pišeta »Secolo« in navadno dobro poučena »Correspondenza«, da kardinal ni mogel doseči, da bi papež nastopil za Belgijo. Papež je izrazil samo svojo naklonjenost in upanje, da Belgija zopet vstane. »Neue Züricher Ztg.« zve iz dobrega vira: Papež ni odobril pisma belgijskih škofov o dozdevnih nemških grozovitostih in je prepovedal nadaljne korake v tej zadevi. »Corriere« piše, da ostri članki nemškega časopisja (posl. Bachem v centurmovi »Köln. Volksztg.«) niso na kardinala napravili nobenega vtiska. Kardinal sam je rekel, da se pri svoji vrnitvi nima bati nobene grožnje ali sile. Pri odhodu so mu nove nemške oblasti dale obsežno garancijo, da mu vrnitve ne bodo ovirali. V Florenci je kardinala pozdravila velika množica in kardinal nadškof Mistrangelo. Klicali so: Naj živi junaška Belgija! — Korespondenčni urad poroča: Tudi v Florenci na kolodvoru in pri neki cerkveni slavnosti je bil kardinal Mercier predmet politiške demonstracije. Otrokom je odgovoril: Molite za osvoboditev in zmago Belgije, kakor molim tudi jaz za Italijo in njeno popolno zmago, zakaj tako molimo skupno za triumf kulture, pravičnosti in pravice. — V razgovoru z zastopnikom lista »Nazione« je kardinal rekel,

da je on kakor so tudi Belgijci gotovi italijanske zmage, in sicer bodo zmagali skupno z Belgijo, ker je pravica in slava na njihovi strani.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIZ« IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Vodstvo ljudske šole na Bazovici kot dohodek prireditve 2. in 6. februarja 233 K 46 vin.; za »Brambni ščit« v Ljubljani: I. mestna deška ljudska šola 100 K 10 v.; II. mestna deška ljudska šola 29 K 30 v.; III. mestna deška ljudska šola 37 K 27 v.; IV. mestna deška ljudska šola 28 K 34 v.; pomožna šola na IV. mestni deški ljudski šoli 7 K 96 vin.; mestna slovenska deklška osemrazrednica pri Sv. Jakobu 133 K 86 vin.; šišenska deška in deklška ljudska šola 74 K 20 vin.; učenci in učenke iz Puda, ki obiskujejo ljudsko šolo v Igavasi, čisti dohodek predstave »Sanjavi Janko« 14 K; v počastitev spomina tovariša Franca Šetine: Posojilnica v Črnomlju 15 K in stotnik Avgust Jeršinovič 10 K; Lina Hrastova za šolsko vodstvo Ravne-Zakriž 11 K 19 vin.; šolska mladina v Starem Kotu 4 K; tovarišica Asta Matanovičeva v Ljubljani nabrala 31 K; čisti dohodek dveh gledal. predstav pod režijo tovariša Stanka Gradišnika v Mozirju 382 K 35 vin.; otroška prireditve CMD v Lonjerju 47 K 21 vin.; učiteljica Tonica Kračmanova v Št. Lenartu pri Laškem trgu 3 K; ravnatelj F. Robič in učitelj F. Zacherl v Ljutomeru po 5 K = 10 K; vodstvo ljudske šole v Gropadi-Padričah čisti dohodek prireditve šolske mladine 225 kron; skupaj 1397 K 24 vin. V zadnji štev. izkazanih 40.241 K 29 v. Danes izkazanih 1.397 K 24 v.

Doslej nabranih 41.638 K 53 v. Prosimo nadaljnjih obvestil, oziroma izpopolnil dosedanjih izkazov!

Smrt in življenje.

Niti tridesetletna vojna ni povzročila toliko strahot, toliko opustošenja in smrti, nego jih povzroča sedanja vojna. Zato je umevno, da se poraja tisoč vprašanj, ki jih bo treba rešiti, ako hoče trpeče človeštvo, da se iz sedanje splošne in grozne smrtne žetve dvigne — če bo to sploh mogoče — novo življenje.

In eno najvažnejših vprašanj — ako ni sploh najvažnejše — je: **Ali ni fizično in moralno zdravje bodočih generacij — tudi slovenskih! — v nevarnosti?**

Temu vprašanju je posvetil posebno pozornost švicarski list »Neue Züricher Zeitung«. Narodi krvavé in se potapljajo v tej krvavi borbi. Kakšen bo bodoči rod? Fizično in moralno zdravje je vprašanje politiške, socialne in gospodarske bodočnosti naroda — torej je to **skupno narodno** vprašanje, kakor si važnejšega ne moremo misliti.

Že sedaj obračajo posebno v Nemčiji in Franciji, koder je povzročila vojna največja opustošenja, temu vprašanju največjo pozornost. — V Nemčiji se oglašajo od vseh strani z nasveti, kako bi ustavili padanje rojstev. Govore in pišejo o zaščiti mater, o podpori za izboljšanje položaja ubožnih mater in dojenčkov. Državne in privatne porodnišnice in najdenišnice so že sedaj izdatno pomnožili. Čujejo se zahteve, naj država naravnost poseza v rodovinske razmere, naj daje premije in podpore v vzpodbudo, da se ljudje ne bodo bali večjega števila otrok... Na Francoskem hočejo adobtirati belgijske in srbske sirote po padlih vojakihi. Tudi francoske žene hočejo v tem pogledu nasproti domovini v polni meri vršiti svojo dolžnost.

Švicarski list pravi, da je taka prizadevanja s stališča domovinske ljubezni le pozdravljati; vendar ne smemo prezreti vprašanja, ali je sploh priporočljivo, da vojskujoče države sedaj pospešujejo pomnoževanje ljudstva. — Proti temu govorijo mnogo tehtnih pomislekov, ki so po večini moralnega značaja. — Naj se opusti vsaka propaganda takozvanih vojnih žentev, naj se opuste več ali manj jasna namigavanja vojakom na dopustu, kako naj vrše svoje dolžnosti doma. Naj se pazi, da se pridobljene bolezni ne prelijejo po materinem mleku v otroka. Ne zanemarljajte skrbi za že rojene otroke in za one, ki se imajo roditi! Dolžnost državnih in privatnih ustanov je skrb, da ne bodo prihodnje generacije trpele na posledicah bolezni in nezadostne ter slabe prehrane!

Neomejeno porajanje otrok ima za potomstvo slabe posledice, in sicer v interesu domovine in človeštva. — Kaj nam hočejo stotisoči duševno in telesno bolnih in nesposobnih? Siromaštvo in beračija!

Podpora držav se ne sme omejevatiti na to, da stavljajo v svoje proračune toliko in toliko vsot v namene oskrbe doencev, temveč morajo takoj odrediti odločne ukrepe, da se prepreči žniten telesno ali duševno bolnih, in da popolnoma ozdravi-jo oni, ki pridejo iz vojne!

Ako te skrbi izpreletajo velike nardo — kaj pa naj rečemo mi Slovenci? Mi vsi, ki resnično ljubimo svoj narod, se moramo lotiti z združenimi močmi ozdravljanja moralnih in fizičnih škod, ki jih je valovje vojne prineslo in utihotapilo z brutalno silo v naše ljudstvo! Odlična naloga pripade tu učiteljstvu, ki živi med narodom! Tukaj je treba skupnega dela vseh! Kdor bi ravnal drugače ali druga vprašanja postavil pred to vprašanje, ni vreden, da se je pretočila le kapljica znoja, nikar da so tekli in teko veletoki človeške krvi! —

ZOPET VPOKLIC UČITELJEV.

»Narodni Listy« poročajo: Kakor razglašajo okrajni šolski sveti na Moravskem, morajo učitelji-vojaki, ki se nahajajo zaradi pouka na dopustu, v najkrajšem času zopet pod orožje.

USPOSABLJENOSTNE PREIZKUŠNJE.

Usposobljenostne preizkušnje za obče ljudske in meščanske šole v pomladanskem terminu 1916 se prično na c. kr. učiteljsku v Ljubljani v petek, dne 28. aprila ob 8. uri zjutraj. — Pravilno opremljene prošnje k usposobljenostni preizkušnji je po šolskem vodstvu predložiti pravočasno c. kr. okrajnemu šolskemu svetu, da bodo najpozneje do 17. aprila v rokah izpraševalne komisije.

Izpitni za učiteljsko usposobljenost na Primorskem. Razglašajo se, da se imajo prošnje za pomladanski termin glede izpitov za učiteljsko usposobljenost vložiti potom šolskih oblasti na namestništvu v Trstu tekom meseca marca. Kdaj se bodo vršili izpiti, se objavi svoječasno.

Tržaška italijanska c. kr. izpraševalna komisija za izpite ljudskih in meščanskih učiteljev je te dni razglasila podrobnosti glede pomladnega termina tekočega leta. Ker slovenska goriška komisija zaradi vojne ne posluje ter je že izostal jenski termin 1915, in je navzlic vojni službi mlajšega učiteljstva vendar nekaj takih, ki bi izpit polagali v tem času, posebno učitelj, bi bilo primerno, da se pravočasno v tej stvari ukrene potrebno. Če ni mogoče delegirati goriške komisije v Trst ali sestaviti v Trstu posebne komisije, bi bilo morda najbolje, dati prizadetim pravočasno direktive — posebno zaradi izposlovanja potovalnega dovoljenja — da se priglase ali v Ljubljani ali pa v Mariboru. V tem slučaju bi bilo seveda treba dotično komisijo izpolniti z eksaminatorjem za hrvatski in laški jezik kot predmet, da se kandidatom prihranijo stroški dvakratnega izpita. — Morda bi se dalo tudi komisijo v Kastvu avtorizirati za slovenski učni jezik z delegiranjem potrebnih članov goriške komisije, ki so zdaj na dopustu. Vsekakor se mudi, zato prosimo nagle rešitve te zadeve!

Iz hrvatskega sabora.

Zagreb, 1. marca 1916.

Na včerajšnji svoji seji je hrvatski sabor razpravljaj o materialnem položaju hrvatskih srednješolskih profesorjev. V imenu saborskega peticijskega odseka je predlagal poslanec Ribar (koalicija), da naj se izroči spomenica, ki so jo vložili profesorji vladi z nujnim priporočilom, da uredi prejemke profesorjev tako, da ti ne bodo na slabšem, kakor so njihovi tovariši v Avstriji ali v Bosni. Žalostni položaj profesorjev je provzročil znatno nezadovanje dijakov filozofije na univerzi, kar je v narodnem oziru opasno. — Poslanec profesor Šurmin (koalicija) predlaga resolucijo, ki pozivlja vlado, da naj v najkrajšem času predloži zakonsko osnovo o preureditvi plač za srednješolske profesorje. Šurminov predlog podpirajo poslanci Kufrin (Starčevićanec), Rojc (koalicija) in Jalžabetić (kmetiška stranka). — Poslanec profesor Pazman (frankovec) pravi, da bodo profesorji tem boljši vzgojevalci, čimbolje bodo plačani. Toda posvariti se jih mora, da vzgajajo mladino v bodoče bolj patriotično ter jo navdušujejo za vse, kar je hrvatskega. Mladina naj postane zgolj hrvatska, ne pa slavosrbska ali jugoslovanska. — Poslanec Popović (koalicija) se toplo zavzema za profesorje ter svari pred šovinistično vzgojo. Šovinizem madžarske šole je Madžarom mnogo škodoval in mnogi spoznavajo, da je metoda, ki se ozira le na Ogrsko, ki falzi-

ficira zgodovino in ne vidi na svetu nikogar razen Madžarov, napačna. Sekcijski načelnik dr. Tropsch izjavlja v imenu vlade, da bo v najbližnjem času pomaknjenih večje število profesorjev v višje plačilne vrste. — Končno je bil sprejet predlog poslanca prof. Šurmina, in tako se je nadejati, da se materialni položaj hrvatskih srednješolskih profesorjev kmalu izboljša.

Opetovano je razpravljaj hrvatski sabor na svojih februarških sejah tudi o narodno-politiških in kulturnih vprašanjih. Debata o podpori istrski Ciril-Metodovi družbi (na seji 11. februarja) je v tem oziru posebno zanimiva. Govorniki vseh strank so poudarjali zasluge te družbe za hrvatsko šolstvo v Istri in navzlic državnopravnim pomislekom v očigled dejstvu, da je Istra avstrijska kronovina in da torej hrvatski sabor kot reprezentant druge države monarhije ni kompetenten skrbeti za istrske zadeve, je peticijski saborski odsek vendar predlagal, da se da iz deželnih sredstev istrski družbi izdatna podpora. Hrvatski sabor je naklonil to podporo direktno družbi sami, akoravno bi jo bil lahko naklonil družbi v Zagrebu, ki zbira na Hrvatskem darove za istrsko Ciril-Metodovo družbo; sabor je storil to glavno radi tega, da se, kakor je eden izmed govornikov naglašal, tem krepkejšepoudari princip edinstvenosti vseh delov hrvatskega naroda in kraljestva.

Narodni obrambi je bila posvečena interpelacija poslanca dr. pl. Kiša o madžarskih šolah na Hrvatskem. Hrvatski zakon dovoljuje ustanavljanje tujejezičnih javnih in privatnih ljudskih šol v takih občinah, kjer govori prebivalstvo dotični nehrvatski jezik. Vendar mora biti hrvaščina vsaj obligatni predmet, in učitelji takih šol morajo biti iz hrvaščine izprašani. Navzlic temu, da madžarski jezik v skoraj nobeni občini na Hrvatskem ni občevalni jezik, se število madžarskih šol na Hrvatskem vedno bolj množi, in leta 1914/15. jih je bilo že 93. Glavna ustanavljača teh šol so kr. državne železnice, ki sistematično madžarizirajo železniško osebje, in pa budimpeštansko »kulturno« družstvo »Julian«. Od 93 madžarskih šol so le tri javne, vse druge so privatne. Pa ne le to. Tri teh šol so organizirane kot »višje ljudske šole« ter so pravzaprav nižje srednje šole, in sicer dve nižji realni gimnaziji (ena v Zagrebu) in trgovska šola (v Zagrebu). Na ta način si Madžari ustvarjajo na Hrvatskem tudi svoje srednje šolstvo proti jasnim zakonitim predpisom, ki pravijo, da se sme srednja šola ustanoviti le po priporočilu vlade in potrdilu Nj. Veličanstva. V ostalem se madžarske šole ne brigajo za predpise glede šolskih knjig, učenja hrvatskega jezika in kvalifikacije učiteljev. — Načelnik hrvatske naučne uprave dr. Tropsch je izkušal navedbe interpelacije sicer oslabiti, toda posrečilo se mu to ni povsem, v ostalem je obljubil, da bo podal obširen meritorični odgovor v eni prihodnjih sej.

Kočljivega narodno-politiškega vprašanja se je dotaknilo tudi poročilo peticijskega odbora, ki priporoča vladi, da naj poskrbi za odpravo prepovedi nošenja hrvatskih barv v mestu Reki. Izvestitelj dr. Ribar (koalicija) je izrazil svoje začudenje, da to vprašanje še vedno ni urejeno.

Književnost.

Luka Lavtar. — Ponatisk iz »Popotnika« 1915. — Založilo uredništvo »Popotnika«. — Cena 50 vin. — Čisti izkupiček je namenjen »Vojni skrbni«. — Le najboljše poznavalec osebnosti in delovanja pokojnega profesorja Luke Lavtarja je mogel napisati tako temeljit življenjepis o tem znamenitem našem solniku. — Delo, ki govori o življenju in delovanju popolnega moža — kolikor moremo pač govoriti o človeški popolnosti — je tudi samo popolno, pisano z navdušenjem in odkritosrčnostjo. — Iz te biografije spoznamo, kaj je slovensko ljudsko šolstvo imelo v Lavtarju, in kako je ta mož — malo mu jih je enakih! — umeval pomen ljudskega šolstva in ljubil slovensko učiteljstvo. Stitrideset let je učiteljeval na mariborskem učiteljsku in vzgojil cele generacije učiteljstva. — Bilo pa je treba mnogo samozatajevanja in vztrajnosti, ki sta bili lastni Lavtarju, dokler ga niso — spoznali tisti, ki imajo besedo v znanstvenem svetu. Tako je tudi naš Lavtar v tem pogledu delil usodo tisočev: v življenju boj, po smrti slava!

»Napredak«, naučno-pedagoška smotra. Izdaje hrvatski pedagoško-književni zbor. Glavni urednik: Stjepan Basariček. Surednici: Davorin Trstenjak, Milan Pejnović i Josip Škavić. — Sadržaj: Teorijska pedagogija. Logika pomočna nauka pedagogije. Julije Kempf: Načela uzgojne obuke. Dr. Franjo Higy Mandić: Niet-

zscheove misli o uzgajanju. Karl Kubbe-Miloš Boroević: Dresura životinja prema didaktici. — Praktična pedagogija. Davorin Trstenjak: Iz škole za školu. Metodičko obradivanje gatke »Tri putnika«. Dr. Pajo Radosavljević: Iz eksperimentalne didaktike crtanja. Hamdija Kreševljaković: Crtica iz dječjega života. — Obzor po pedagoškom svijetu. Davorin Trstenjak: Palmgrenova samskola u Stockholmu. Dr. Pajo Radosavljević: Moralna pedagogija u Americi. — Manji članci i bilješke. Davorin Trstenjak: Sitna pedagogija. Stjepan Tomić: Moralni pojmovi našega čovjeka. F. Raušemberger: Pedagoški aforizmi. Dr. Pajo Radosavljević: Vi-jesti iz pedagoškoga svijeta.

»Glasbena Matica«. V dobrodelnem koncertu na korist okrepčevalne postaje na ljubljanskem glavnem kolodvoru v soboto, 11. t. m., bodo sodelovale odlične slovenske in hrvatske umetniške moči: Izvrstna operna pevka, ljubljenska slovenskega in hrvatskega gledališkega občinstva gospa Irma Polakova, operna pevka hrvatskega zemaljskega kazališta v Zagrebu, slovenski koncertni in operni pevec gospod Josip Rijavec in hrvatski mojster violinist gospod Henrik Simonich iz Sušaka pri Reki.

»Ljubljanski Zvon«. Vsebinska februararskega zvezka: 1. Fran Albrecht: Iz cikla: Rdeča pomlad. — 2. Dr. Ivo Šorli: Štefan Zaplotnik. — 3. Janko Samec: V predmestju. — 4. Stanko Svetina: Skice in portreti. — 5. Ivan Podrobnik: Vragov eksperiment. — 6. I. Pobljšar: Rokopis 1. zvezka Gregorčičevih Poezij. — 7. Jakob Tarabanin: Ruska publicistika. — 8. Književna poročila: I. P.: Oton Župančič, Ciciban in še kaj. — Dr. I. P.—k.: P. L. Coloma. — Jos. Breznik: Dr. Gruden, Slovenski župani v preteklosti.

Srednješolske vesti.

FRANC BRUNET.

Dne 19. pret. mes. je umrl v 65. letu svoje dobe v Ljubljani Franc Brunet, profesor ljubljanske višje realke. Rojen je bil v Ljubnem na Štajerskem ter je študiral na graškem vseučilišču slovansko filologijo, in pridobil učno usposobljenost iz latinščine in grščine za spodnje gimnazije ter dovršil tečaj za telovadnega učitelja. Potem je več let poučeval na ljubljanski Mahirovi trgovski šoli, dokler ni leta 1889. prišel na ljubljansko realko, kjer je predvsem poučeval telovadbo, mimo te pa tudi druge predmete. Kot priznan strokovnjak v telovadnem pouku je izdal leta 1906. slovensko knjigo o telovadbi za petrazredne in manjrazredne ljudske šole ter si je tako za slovensko telovadno terminologijo pridobil odličnih zaslug. Ta knjiga je kaj kmalu čakala drugo izdajo. — Pokojni profesor Brunet je bil blag mož, simpatičen, plemenit značaj, ki je užival splošno priljubljenost med stanovskimi tovariši in svojimi učenci ter v javnosti sploh. Bodi mu ohranjen blag spomin!

Po smrti odlikovan. Vojaški zaslužni križec 3. vrste z vojno dekoracijo je dobil pred sovražnikom padli nadporočnik 2. bos. herc. polka profesor Izidor Modic.

Profesorski naslov je dobil učitelj IX. čin. razreda na ljubljanski obrtni šoli Viktor Turnšek, ki je potrjen na svojem učnem mestu.

Umrl je v Karlovcu profesor Davorin Devčić, sin znanega hrvatskega pisatelja Devčića, star 29 let.

Kako postopajo šolske oblasti v Gradcu. Dijak graške realke Polz je pri Sv. Mihaelu težko ranjen in odlikovan z veliko srebrno svetinjo. Zato se hrabremu mladenciču na slovesen način izročili zrelostno izpričevalo. Zbrali so se učenci višjih razredov realke, ves proforski zbor z deželnim šolskim nadzornikom in starši odlikovanca. Njegov profesor je imel nagoovor, v katerem je poudarjal, da je mladi junak na hribu Sv. Mihaela sijajno prebil maturo.

Spominjajte se naših dijakov! Kdor hoče storiti res rodoljubno delo, naj pošlje prispevke dijaškemu podpornemu društvu »Domovina« v Ljubljani, ki skrbi, da dobivajo ljubljanski siromašni dijaki tudi v teh težkih časih preprosto, pa tečno hrano. Podpirati »Domovino« — je eminentno narodna dolžnost!

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

—r— »Slovenska Šolska Matica«. Delo poverjenikov gre počasi izpod rok. Dozdaj se jih je odzvalo samo 25, in sicer s Kranjskega 6, s Štajerskega 16, iz Istre

1, iz Trsta 1, s Koroškega 1, z Goriškega pa še nihče. Res je, da so postale vsled vojne tudi za S. Š. M. razmere neugodne, a nekoliko več bi se pa pri dobri volji in stanovski zavednosti že lahko storilo. Kjer je poverjenik mobiliziran, naj prevzame predsednik okrajnega učiteljskega društva ta častni posel, ali pa naj izroči to delo komurkoli v okraju. Ker je veliko učiteljev mobiliziranih, naj stopijo v teh težkih časih naše koleginje na plan ter naj prevzemó agitacijo za S. Š. M. in začno nabirati naročnino. Kjer pa le ni dobiti marljivega poverjenika ali poverjenice, pa pošlje lahko vsak članarino (4 K) naravnost na naslov »Slovenske Šolske Matice« v Ljubljano. Torej le hitro na delo!

—r— Jubilejska samopomoč. Dne 16. januarja je umrl tovariš Matija Sumer, nadučitelj v Št. Vidu pri Grobelnem, ki je bil član društva »Jubilejska samopomoč«. Ker je društveni predsednik mobiliziran, sem kot njegov namestnik v smislu § 3. društvenih pravil izplačal zakonitim dedičem 500 kron. Vsled tega pozivljam vse člane, da plača vsak za Šumrov smrtni slučaj v smislu § 4. tekom enega meseca 2 kroni. Ker so vsled vojne društveniki neznankje razkropljeni, zato se to pot ne bodo razpošiljale poštne položnice (čeki), ampak plačaj vsak član 2 K 6 vin, po poštni nakaznici na naslov: »Hranilnica in posojilnica učiteljskega konvikta v Ljubljani«. — Kdor še ni plačal 2 K za Janežičev smrtni slučaj in pa 2 K članarino za leto 1916, naj stori to takoj.

Ljubljana, 20. februarja 1916.

Jakob Dimnik, podpredsednik.

—r— Učiteljski konvikt: Belokranjsko učiteljsko društvo 20 kron, mesto venca na krsto vedno zvestemu članu gospodu nadučitelju Franu Šetini v Črnomlju. — Posojilnica v Črnomlju 15 K, mesto venca na krsto svojemu dolgoletnemu revizorju gospodu Franu Šetini. — Tovariš Ivan Petrič iz Spodnje Šiške 4 K; tovariš Fran Črnagoj 2 K; tovariš Janko Likar 2 K. Bog plati! — Tovariši in tovarišice, ki jim je mar »Učiteljski konvikt«, prosimo, da plačajo letnino potom položnice ali pa potom poštne nakaznice. Voditelje in voditeljice večrazrednih šol prosimo, da poberó letnino (2 K) pri učiteljstvu dotične šole in jo dološljejo v Ljubljano.

—r— Iz Metlike: Velečislani tovariši! Danes sem poslal za »Učiteljski konvikt« potom c. kr. poštne hranilnice 14 K, ki jih je darovalo tukajšnje učiteljstvo na oltar naše boljše bodočnosti. Darovali so: nadučitelj V. Burnik 2 K, učitelj K. Barle 2 K, učiteljica A. Vardjanova 2 K, učiteljica M. Zakrjščekova 2 K, učiteljica V. Rojnikova 2 K, učiteljica M. Brežnikova 2 K, učiteljica M. Gaberščekova 2 K. Zадnje tri so suplentinj z mesečno plačo 66 K 66 vin, zato ni čudo, da mi je zarosilo oko, ko so mi stisnile v roko svoj dar. Dokler ima naša majka domovina take hčere, ne propademo! Bog jim povrni stotero! Živele! — Pozdravlja Vas udani tovariš K. Barle, zač. vodja šole.

Kranjske vesti.

—r— Draginjske podpore ljudsko-šolskemu in meščanskemu učiteljstvu. Deželni odbor je sklenil nakazati kranjskemu ljudskošolskemu in meščanskemu učiteljstvu draginjske podpore v enaki izmeri in v enakem obsegu, kakor jih je izplačal meseca oktobra 1915.

—r— Odlikovanje. Cesar je z Najvišjim lastnoročnim pismom z dne 11. pret. m. v priznanje odličnega službovanja pred sovražnikom podelil učiteljici na ljubljanskem liceju in voditeljici kuhinje zasilne rezervne bolnice štev. 5 v Ljubljani tovarišici Jerici Zemljanovi zlati zaslužni križec na traku hrabrostne medalje. — Čestitamo!

—r— Iz ljudskošolske službe. Učiteljici Antoniji Rottovi je poverjeno začasno vodstvo štirirazrednice pri Sv. Petru, kandidatinja Marija Matkovičeva je nameščena za suplentino na nemški mestni deški šoli v Ljubljani. Leopoldina Leskovčeva je imenovana za provizorično učiteljico v Spodnji Idriji in pridljena v službovanje eksponiranemu paralelnemu oddelku v Gor. Kanomljah. Kandidatinja Josipina Ruklijeva je nameščena za suplentino v Fari. Za suplentinj v Idriji sta nameščeni Leopoldina Novakova in Antonija Trpinova. — V Savi pri Jesenicah je nameščena za suplentino Marija Schautova, ker je nadučitelj Anton Klima obolet. — Pavla Štrubljeva je nameščena za suplentino v Žužemperku, Cirila Goljeva v Dolenj Nemški vasi, učiteljica Ivana Pezdrijeva v Žužemperku je na dopustu zaradi bolezni. — Ker je nadučitelj Martin Matko v Toplicah na Dolenjskem poklican v vojaško službovanje, ga namešča Pepca Fi-

šerjeva iz Kamnika. — Za suplentinjo na ljudski šoli v Rovtah je namesto vpoklicanega nadučitelja Pavla Podobnikarja absolvirana učiteljska kandidatinja Rafaela Pavlica. — Za zasilnega učitelja na zasilni enorazrednici v Sv. Osvaidu je imenovan tamošnji kurat in župni upravitelj Ivan Jarec. — Za provizorično učiteljico na dvorazrednici v Naklem je imenovana bivaša suplentinja v Lešah Josipina Gromova. — Za suplentinjo na ljudski šoli na Vrhniki je namesto obolele učiteljice Amalije Komotarjeve imenovana absolvirana učiteljska kandidatinja Ana Kausova.

—r— **Najvišjo zahvalo za zasluge za vojno oskrbo** je naznanilo c. kr. ministrstvo za uk in bogočastje: okr. šolskemu nadzorniku Francu Gaberšku v Ljubljani; okrajnemu šolskemu nadzorniku Ludviku Stiasnemu v Krškem; šolskemu ravnatelju in nadzorniku Ivanu Tumi v Postojni; prof. nemške gimnazije dr. Josipu Bischofu v Ljubljani; voditeljici zasebne vladne in osemrazredne zasebne dekleške šole šolskega kuratorija v Ljubljani Jakobini Naglasovi; vadniški učiteljici Pavli pl. Renzenbergovi v Ljubljani; nadučiteljem Ferdinandu Juvancu v Postojni, Rudolfu Horvatu v Trnovem, Antonu Skali v Vipavi, šolski voditeljici zasebne dekleške ljudske šole sester »Notre Dame« v Trnovem; provizoričnima učiteljicama Amaliji Erker v Koprivniku in Mariji Urbančič; učiteljicama Pavli Zirer v Krškem in Avgusti Kolnik v Radečah; ravnatelju Aleksandru Lunačku v Št. Rupertu; učiteljici Ani Petrovčič v Smedniku; ravnateljici M. Bernardini Wagner v Škofji Loki; ravnateljicama Frančiški Heršič in Mariji Marovt v Ljubljani; učiteljici Mariji Wessner, učiteljici Emi Ravmacher, učiteljici ročnih del M. Karolini Bišćak — vse tri v Ljubljani. Nadalje: nadučiteljem Viktorju Mihelčiču v D. M. v Polju, Dominiku Bricu na Dobrovi, Karlu Matajcu na Vrhniki, Ivanu Gradu v Mostah in Fr. Kozjaku v Toplicah pri Zagorju; učitelju Ivanu Levstiku v Zagorju; učiteljici Frančiški Bezelj-Bayer v Žalni; ravnateljici Mariji Kavčič v Idriji; učiteljicam Josipini Knez-Martinčič pri Rakeku, Marijeti Beleže v Begunjah pri Cerknici, Viljemini Repič-Leskovic na Uncu; nadučitelju Petru Repiču na Uncu; nadučit. Juliju Slapšaku v Radovljici; učiteljici Frančiški Zemljan v Boh. Bistrici; učiteljici Mihaeli Gorup v Šmihelu pri Novem mestu; nadučiteljici Mariji Clarici v Novem mestu; učiteljici Karolini Kuchler v Mirni peči; nadučiteljici Avgusti Klančar v Kamniku; učiteljicam Albini Rom v Domžalah, Matildi Požnenel v Dolskem in Emiliji Gerkman v Mengšu; nadučitelju Matiji Bartlu v Semiču; ljudskim šolam v Postojni in Velikih Laščah; učiteljici Rozi Pirkovič v Svibnem; dekleški ljudski šoli v Ribnici; meščanski šoli v Krškem; zunanji zasebni uršulinski dekleški ljudski šoli v Škofji Loki; ljudski šoli v Polhovem gradu; zasebni ljudski šoli v Vevčah pri Ljubljani; ljudski šoli v Loškem potoku.

—r— **Odlikovanje.** Signum laudis je dobil nadporočnik 27. črnovojniškega polka Anton Drašček, nadučitelj v Zalogu pri Ljubljani.

—r— **Priznanje deželnega šolskega sveta za zasluge za vojno preskrbo** je bilo v imenu ministrstva za uk in bogočastje izrečeno med drugim krajnima šolskima svetoma v Zaspu in v Mošnjah. Ravno tako priznanje je bilo izrečeno nadučiteljem, učiteljicam in učiteljem: Ceciliji Skubic v Postojni, M. Premrov-Čuk v Št. Petru, Fr. Verbiču v Slavini, L. Kopaču v Postojni, Ljudmili Borštner v Vipavi, B. Bisail v Trnovem, Mariji Dovgan v Zagorju, Neži Klun v Kuželju, Tereziji Košir v Velikih Laščah, Dragotinu Humku v Krškem, Mariji Benedičič-Franke v Škocijanu, Karlu Roštoharju v Cerkalah, Rozi Pirkovič v Svibnu, Olgi Korbar v Kostanjevici, Antoniji Randl v Mokronogu, Karolini Trošt v Št. Jerneju, Ljudmili Bregar v Škofji Loki, Ivani Lampe v Predoslju, Frideriku Kramerju v Škofji Loki, Fr. Ivancu v Kranju, A. Erbežnik pri D. M. v Polju, Karolini Han na Dobrovi, Mariji Razinger v Vevčah, Karolini Kleč v Mostah, A. Kleinstein v Polhovem gradu, I. Kopal v Drenovem griču, Mariji Babnik-Rajer v Št. Vidu, K. Benediku v Brezovici, Hedviki Malovrh na Ježici, E. Jamšek v Studencu, Fr. Jankovič v Toplicah pri Zagorju, Mariji Levstik-Hecking v Zagorju, Ivani Dolinar v Višnji gori, Severi Tancig v Izlakah, Ljudmili Abram pri Sv. Križu, Mariji Polak-Krašovec v Št. Vidu pri Zatičini, Mariji Gostiša in Mariji Souvan v Idriji, P. Repiču na Uncu, Štefaniji Bojec v Begunjah, Mariji Močnik v Žireh, Mariji Kramer na Igu, I. Rihteršiču v Srednji vasi, A. Klimi na Savi pri Jesenicah, Jos. Ažmanu v Breznici, M. V. Ogulin v Šmihelu pri Novem mestu, G. Ekel v Novem mestu, I. Berlan v Zagrad-

cu, M. Kavčič v Mirni, M. Barle v Prečni, M. Odlasek v Kamniku, Angeli Janša v Jaršah, M. Bitenc v Tuhinju, Gizeli Ušeničnik v Mengšu, M. Tavčar pri Sv. Marjeti v Tuhinjski dolini, Fr. Božič pri Sv. Gotardu, Ani Erzin v Semiču, Josipini Ahačič v Dragatušu, Mariji Zakrajšek v Metliki, Klotildi Golf, Frančiški Zemme, Mariji Grošel, Ani Mach, Elzi Luschin v Ljubljani, Rozi Krapš v Spodnji Šiški, Gabrijeli Cidrich, Mariji Stupca, E. Schmiedinger in Marijani Luschin v Ljubljani ter ljudskim šolam v Trnovem, v Vipavi, v Loškem potoku, v Trziču, na Igu, na Vrhniki, v Št. Vidu nad Ljubljano, v Izlakah, v Bohinjski Bistrici, v Valtji vasi, v Dolskem, na Savi pri Jesenicah in Lichtenurničnemu zavodu v Ljubljani.

—r— **Žrtev italijanskega letalskega napada na Ljubljano.** Iz vojničasnikega stana poročajo, da je bil žrtev letalskega napada na Ljubljano tudi učenec I. b razreda prve mestne deške šole Satnko Zvršen. Dne 21. pret. m. popoldne ob 4. uri se je vršil pogreb iz deželne bolnice. Pogreb je izvršil mestni pogrebni zavod iz lastne iniciative na svoje stroške. Vence so položili na malo krsto poleg matere in sestre tudi součenci Stanka Zvršena, mestna občina, deželni odbor in častniki. Spremile pa so pokojnika vse ljubljanske mestne ljudske šole s svojimi zastavami, župan ljubljanski g. dr. Ivan Tavčar z zastopniki občinskega sveta ter mnogo častnikov z mestnim vojaškim poveljnikom majorjem Zeisom na čelu in oddelek vojaštva.

—r— **Usposobljenostne preizkušnje** za obče ljudske in za meščanske šole v spomladanskem terminu 1916 se prične na c. kr. učiteljišču v Ljubljani v petek, dne 28. aprila ob 8. uri. Pravilno opremljene prošnje za pripust k usposobljenostni preizkušnji je po šolskem vodstvu predložiti pravočasno c. kr. okrajnemu šolskemu svetu, da bodo najpozneje do 17. aprila v rokah izpraševalne komisije.

—r— **Izkaz daril v naravi, došlih od 1. do 31. decembra pret. l. deželni vladi v Ljubljani.** Iz Ljubljane: Slovenska dekleška osemrazrednica pri sv. Jakobu 13 parov nogavic, 4 pare žilogrelcev, 265 cigaret, 1 zavoj tobaka za pipo; ljudska šola pri Sv. Petru v Ljubljani 2 para nogavic, 8 parov žilogrelcev, 13 snežnih oglavnic.

— Izven Ljubljane: Zasebna učiteljiščna pripravnica uršulink v Škofji Loki 15 parov nogavic, 15 parov žilogrelcev, 4 pare kolenic; Julija Kocjančičeva, učiteljica v Prežganju 30 parov žilogrelcev; šolsko vodstvo Dragatuš 1 zaboj jabolk. — Dalje ljudske šole: Kranj, dekleška 6 parov kolenic, 21 parov nogavic, 11 parov žilogrelcev; Št. Peter na Krasu 10 parov žilogrelcev, 22 snežnih oglavnic, 10 parov dokolenic; Št. Vid pri Vipavi 1 vrečo črnomalinskega čaja; Šmartno pri Litiji 2 vreči posušenega sadja; Trstenik pri Kranju 1 zavoj užgalice; Moravče 1 vrečo črnomalinskega čaja; Litija 7 parov nogavic, 4 pare kolenic, 9 parov žilogrelcev; Velike Lašče 7 parov nogavic, 4 pare kolenic, 10 parov žilogrelcev; Krško 8 parov nogavic, 5 parov kolenic, 4 pare žilogrelcev; Dobrova pri Ljubljani 11 parov nogavic, 11 parov kolenic, 12 parov žilogrelcev, 10 parov črevljaric; Metlika 4 pare nogavic, 3 pare kolenic, 7 parov žilogrelcev; Zameško pri Raki 1 vrečo posušenega sadja; Jamnik pri Selcih 8 parov nogavic, 7 parov žilogrelcev, 7 parov kolenic; Toplice pri Zagorju 11 parov nogavic, 8 parov žilogrelcev, 7 parov kolenic; Zagorje ob Savi 9 parov nogavic, 9 parov žilogrelcev, 4 pare kolenic; Škofja Loka, uršulinska zunanja 10 parov nogavic, 11 parov žilogrelcev, 9 parov kolenic; Kočevje 6 parov nogavic, 4 pare žilogrelcev, 7 parov kolenic; Črnomelj 6 parov nogavic, 6 parov žilogrelcev, 6 parov kolenic, 1 vrečo črnomalinskega čaja; Zasp 18 parov žilogrelcev; Drenov Grič pri Vrhniki 5 parov nogavic, 6 parov žilogrelcev, 3 pare kolenic; Sv. Križ pri Kostanjevici 1 vrečo posušenega sadja; Jesenice 12 parov nogavic, 12 parov žilogrelcev, 5 parov kolenic; Hotedržica 7 parov nogavic, 15 parov žilogrelcev; Koroška Bela 8 parov nogavic, 7 parov žilogrelcev, 7 parov kolenic; Stopiče pri Rudolfovem 9 parov nogavic, 8 parov žilogrelcev; Krško, deška 33 parov nogavic, 21 parov žilogrelcev, 8 parov kolenic, 10 dokolenic; Šmihel pri Rudolfovem 26 parov nogavic, 3 pare žilogrelcev, 16 parov kolenic; Vinica 21 parov žilogrelcev; Šmarjeta 10 parov nogavic, 13 parov žilogrelcev, 6 parov kolenic; Moste 15 parov nogavic, 15 parov žilogrelcev, 15 parov kolenic; Trebnje 43 parov žilogrelcev, 36 parov kolenic, 1 par dokolenic, 26 parov nogavic; Rudolfovo, dekleška 11 parov nogavic, 11 parov žilogrelcev, 11 parov kolenic; Kočevje, dekleška 12 parov nogavic, 13 parov žilogrelcev, 4 pare ko-

lenic; Trzič 15 parov nogavic, 15 parov žilogrelcev, 5 parov kolenic; Kostanjevica 6 parov nogavic, 8 parov žilogrelcev, 5 parov kolenic; Žužemperg 3 pare nogavic, 10 parov žilogrelcev; Straža 17 parov žilogrelcev; Radovljica 7 parov nogavic, 8 parov žilogrelcev, 5 parov kolenic.

Štajerske vesti.

CELJSKE VESTI.

V Celju so dne 25. februarja t. l. otvorili ljudsko šolo za otroke laških beguncev, in sicer v veliki dvorani gostilnice »Zeleni travnik«.

Ob 1. 1916 živi v Celju 16 učiteljskih upokojencev, in sicer 12 učiteljev ter 4 učiteljice.

Dijaška kuhinja v celjskem »Narodnem domu« tudi ob sedanjih hudih časih redno deluje. Nahaja se v uspešni oskrbi g. prof. Jos. Kožuha.

Na veliki gimnaziji v Celju je bilo v VIII. razredu ob koncu 1. semestra 12 dijakov. Med temi jih je osem imelo iz vedenja nepovoljen red; v VI. razredu pa med 28 učenci istotako — osemnajst! — Tudi ilustracija sedanjega časa!

Na mestni deški šoli so 15. februarja t. l. pričeli s poukom v 1., 2. in 3. razredu. V IV. in V. razredu se vrši pouk od 15. novembra 1914.

Na dekleški mestni ljudski šoli se je pouk tudi pričel 15. februarja. — Seve se poučevanje v vseh teh razredih vrši jako restringirano.

Na deški okoliški ljudski šoli v Celju se vrši pouk od oktobra 1914 v treh nižjih razredih, a v obeh višjih pa od novembra 1914. — Opravljajo pouk za 5 razred, s 3 paralelkami 3 učitelji in 1 suplentka v — treh nedostatnih sobah. 5 učiteljev tega zavoda je mobiliziranih.

—š— **Povišanje.** Tovariš Jos. Valenčič, učitelj na Zidanem mostu in poročnik v rezervi, je postal s februarjem t. l. nadporočnik v rezervi pri 87. pešpolku. — Sedaj je zaposlen kot poveljnik c. kr. delavskega oddelka v Škofji Loki.

—š— **Šola v Št. Vidu pri Planini (Sevnica) na Štajerskem** je tekem enega leta izgubila vse moške učne osebe; dva mlada učitelja sta umrla za vojnimi boleznimi, poleti je umrl župnik, dne 26. februarja pa še nadučitelj. Težka usoda!

—š— **Učiteljsvo dekleške in deške šole v Trbovljah** je poslalo »Zvezi slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem« znesek 14 kron, učiteljsvo dekleške in deške šole v Trbovljah-Vode pa 11 kron, namesto venca na grob umrle gospe Marije, soproge tovariša Oskarja Molla in sicer kot prispevek za podporni sklad rodovinom vpoklicanih učiteljev - vojakov. Srčna hvala!

—š— **Osirotela šola.** Iz Celja poročajo »Slovenskemu Narodu«: Ljudska šola v Št. Vidu pri Planini je izgubila tekem enega leta vse svoje učitelje. Učitelja Ličar in Križman sta podlegla boleznim kot vojaka, poleti je umrl veroučitelj župnik Ribar, pred tednom pa so pokopali nadučitelja Bračiča.

—š— **Odlikovanje.** Nadučitelj pri Sv. Trojici v Slov. goricah Josip Maurič je bil odlikovan s častno kolajno za 40letno zvesto službovanje.

—š— **Vojaška poštna cenzura** za politiška okraja Radgona in Ljutomer se je ustanovila v Radgoni in pričela 20. februarja poslovati. Od poštnih uradov v slovenskih krajih obsega cenzura: Radince, Ivanjce, Malo Nedeljo, Križevce, Ljutomer, Št. Jur ob Ščavnici in Sv. Ano na Krembergu.

—š— **Povišani štajerski učitelji.** Rezervni poročnik je postal učitelj Anton Zdolšek v Gor. Gradu, črnovojniška praporščaka sta postala učitelja Viljem Škrbine v Ščavnici in Maks Smole v Račjem.

—š— **Umrl je v Ljutomeru** Karel Sponda, bivši dolgoletni ravnatelj celjske meščanske šole, v 73. letu svoje starosti. — Blag mu spomin!

—š— **Skrb za mladino.** Občinski svet v Fürstenfeldu na Štajerskem je v varstvo mladine sklenil, da šolski otroci pozimi po 7. uri zvečer, poleti pa po 8. uri zvečer ne smejo več na ulice; mladostnim osebam pod 18. leti je prepovedano kajenje; otrok se ne sme voditi v gostilnice in kavarne.

—š— **Koncert beguncev z juga v Gradcu** je donesel čistega dobička 1034 K 64 vin.

—š— **Srebrna hrabrostna svetinja** je podeljena praporščaku Francu Poljaku, učitelju v Mariboru.

—š— **Pokvarjenost mladih deklet v Gradcu.** Letno poročilo graške mestne po-

licije za leto 1915. je zrcalo, v katerem se spozna, da so v času vojne nastale v Gradcu prav žalostne razmere. Oddelek za mladinsko skrb je imel leta 1914, opravi s 3158 mladostnimi osebami, leta 1915. pa s 4755. V letu 1914. je imel opraviiti s 785 deklkami, leta 1916. pa s 1370. Zlasti se je pokazala velika pokvarjenost med deklkami. 544 jih je bilo naznanjenih sodišču, 686 jih je bilo prijetih zaradi tepenja. Posebno je obžalovanja vredno, kako se med dekleti širi prostitucija, največ zaradi tega, ker matere nimajo časa nadzorovati svojih otrok in ker šoli odrasla dekleta ne morejo dobiti služb.

—š— **Zahvala.** O priliki smrti mojega dragega soproga mi je društvo »Jubilejska Samopomoč« v teku par dni že izplačalo pristojbino vsoto, za kar se mu najtopleje zahvaljujem ter priporočam vsemu učiteljsvu to prekoristno društvo. — Antonija Šumrova, nadučiteljeva vdova.

Koroške vesti.

—k— **Koroški Vsenemci in drugi narodi.** Dunajski listi prinašajo dolgo politiško izjavo koroških Vsenemcev, iz katere doznavamo, da ti krogi niso za zatiranje drugih narodov države in se jim ne sme vzeti samo po sebi umevne pravice, da gojijo svoj jezik in svojo narodnost. Toda v smislu znanih nemških zahtev se mora določiti nemščina za državni jezik, in zraven se še zahteva, da država izdatno podpira nemško šolstvo. V jezikovno mešanih in nenemških krajih se mora nuditi dovolj prilike, da se ljudje nauče nemškega jezika. Vse ljudsko šolstvo je treba tako urediti, da bo vsakdo po končani šolski dolžnosti zmožen nemškega jezika.

—k— **Koroške ljudske šole** vrše po možnosti reden šolski pouk. Mladina in učiteljsvo vztrajno delata v vojnopomožne namene.

Goriške vesti.

—g— **Dobrodelni koncert na Dunaju** v korist goriških beguncev je dal čistega dobička 11.900 K.

—g— **Predavanje v korist primorskih beguncev.** Vseučiliški docent dr. Edvard Traversa iz Gorice je imel na Dunaju v »Uraniji« vrsto predavanj o našem jugu. Dunajski listi poudarjajo, s kakim entuziazmom je predaval o Ogleju in Gradežu. Čisti dobiček predavanj znaša 2800 K.

—g— **Župan v Trziču in goriški deželni poslanec zdravnik dr. Rebula** se nahaja v begunskem taborišču v Wagni pri Lipnici kot vrhovni zdravnik. Poročajo od tam, da boleznj pri otrocih pojenjujejo in se je umrljivost sploh skrbila. V Brucku ob Litvi, kjer so goriški Slovenci, je umrljivost v taborišču še vedno velika, pri 1400 beguncih jih je umrlo od novega leta do srede februarja 71. Šole za begunske otroke v Brucku so začele z izrednim poukom, tam je deset učiteljev in učiteljic za navadni šolski pouk in za obrtni pouk; pripravljajo tudi gospodinjstvo šole.

—g— **40letnica smrti buditelja goriških Slovencev dr. Karla Lavriča.** Dne 3. t. m. je poteklo 40 let, odkar so našli v hotelu »Pri Treh kronah« v Gorici mrtvega dr. Karla Lavriča, buditelja goriških Slovencev, moža zlatega srca, ki je bil vse svoje življenje posvetil svojemu narodu, očeta goriških čitalnic, taborov slavnega spomina, najnesebičnejšega narodnega delavca. Ves slovenski narod, zlasti pa Gorici, se morajo s hvaležnostjo in ponosom spominjati dr. Lavriča ob 40letnici njegove smrti in obžalovati, da nimamo dr. Lavriča več!

—g— **Šole v Bruku za otroke beguncev.** Pišejo nam: Šole so začele redni pouk. Imamo tu deset učnih oseb, imamo pa tudi vrtnarico za male otroke, dve učiteljici za obrtne šole, dve za čipkanje, pripravljajo se pa tudi gospodinjstva šole.

—g— **Umrla je v Ljubljani** gospa Magdalena Draščkova, nadučiteljeva vdova in posestnica iz Vrtojbe pri Gorici. Naj počiva v miru!

—g— **Razpis štipendij.** Razpisuje se štipendij v znesku letnih 600 K ustanove Nj. Prevzvišenosti deželnega glavarja Franca Coronini-Cronberg, ustanovljene v spomin na 40letnico vladanja Njegovega Veličanstva presvetlega cesarja Franca Jožefa I. Pravico do tega štipendija imajo ubožni dijaki na vseučilišču ali na enakem učnem zavodu v tuzemstvu, ki so pristojni v deželo Goriško-Gradiščansko. Štipendij ostane obdarovanemu dijaku do normalne dovržitve njegovih visokošolskih študij. Prosilci naj predložijo deželnemu odboru goriškemu (sedaj na Dunaju, t. l. Parlament) svoje prošnje do 16. marca t. l. Prošnjam naj priložijo krstni list, domovnico, ubožni list in učna izpričevala kakor tudi dokazilo, da pohajajo visoko šolo.

Tržaške vesti.

—t— **Umri** je dne 23. pret. mes. g. Mihael Čok, posestnik v Lonjerju, odličen slovenski mož, oče tovariša Alberta, sedaj poročnika, in tovarišice Ane in Amalijske. Bodi mu blag spomin! Žalujemo svojcem naše iskreno sožalje!

—t— **Slov. učiteljstvo Trsta in okolice in svetovna vojna.** Dodatno k temu članku, ki smo ga priobčili zadnjič, poročamo »Edinost«, da je bil pok. Julijan Gerdol, učitelj na Katinari, c. in kr. praporščak, odlikovan z zlato hrabrostno svetinjo. Neutolazljiva njegova mati, gospa Ivanka Gerdol, cvetičarka na Acquedotto 10, je bila pozvana sedaj na c. kr. namestništvu svetovalstvo, kjer so ji izročili imenovani častni dokaz o junatvu njenega ljubljene sina. Slava učitelju-junaku!

—t— **Imenovanja učiteljev na mestnih slovenskih ljudskih šolah.** Cesarji komisar je imenoval za definitivnega voditelja ljudske šole na Gropadi-Padričah nadporočnika Fran Bratoša, za definitivnega voditelja ljudske šole v Trebčah podčastnika Josipa Čoka, za definitivnega učitelja praporščaka Ferdinanda Ferluga, Alojzija Bukavca in provizoričnega podučitelja Viktorja Sosiča in Andreja Široka ter za definitivni učiteljici provizorični podučiteljici Amalijo Soretovo in Alojzijo Pahorjevo. C. kr. namestništvo je ta imenovanja odobrilo. — C. kr. namestništvu svetnik pa je imenoval za provizoričnega podučitelja učiteljske kandidatice Zoro Bajtove, Danico Hvalovo in Viktorijo Lahovo. — K tem imenovanjem umestno pripominja »Edinost«: Normalnim razmeram v šolski upravi se je Trst pomaknil bliže z imenovanjem provizoričnih učnih oseb na mestnih šolah, kar moramo z zadoščenjem pozdravljati. V »Edinosti« čitamo, da je c. kr. namestništveni svetnik imenoval za provizorične učiteljice itd. ... Prav tako! Če nima Trst zaradi znanih razmer v minulih časih povsod drugod v Avstriji ustanovljenih šolskih oblasti — deželnih, okrajnih in krajskih — je popolnoma na mestu, da izvršuje ona c. kr. oblast — c. kr. namestništveni svetnik — ki je drugod jedro okrajne ali mestne šolske oblasti, okrajnemu, oziroma mestnemu šolskemu svetu postavno pripadajoča provizorična imenovanja učnih oseb. S tem utegne kmalu izginiti ono, avstrijskim razmeram nič kaj primerno izjemno stanje v tukajšnjem mestnem šolstvu. Odločilne faktorje le še prosimo, naj store korak dalje: direktno upravo mestnega ljudskega šolstva naj prevzame urad c. kr. namestništvenega svetnika, da je potem mogoče uvesti v uradno korespondenco šolskih vodstev s prvo instanco šolskih oblasti — s c. kr. namestništvom svetnikom — učni jezik posameznih šol. Mislimo mi, da je popolnoma normalno, če bi slovenske šole v mestu in okolici prejemale slovenske dopise in predlagale slovenske vloge.

—t— **Poročil** se je tržaški mestni učitelj, sedaj v vojni službi v Kruševcu, tovariš Andrej Čok, z gospodično Zoro Draškovo z Opčin. Naše iskrene čestitke!

—t— **Za naše hrabre branitelje** je darovala deca »Srpske šole« 30 blazinic in 30 prevlak za ranjence.

—t— **Gropada-Padriče.** Šolska veselica, ki se je vršila v prid »Rdečemu križu« v nedeljo, 27. februarja, je uspela v splošno zadovoljnost. Mladi pevci in igralci so vestno izvršili svoje vloge. Prireditve se je udeležil tudi c. in kr. polkovnik pl. Bischof s svojo družino. Po odpeti cesarski himni je gospod polkovnik pozval v slovenskem jeziku navzoče k trikratnemu »živio« presvetlemu vladarju. Čisti dobiček znaša 225 K.

Istrske vesti.

—i— **Plemenit poziv Družbi sv. Cirila in Metoda za Istro** v prilogi je izdal g. Martinović v Iloku v Slavoniji. Na braniku naše slovenske Gorice je padel junške smrti učitelj v Iloku, Ivan Sedmak. To priliko porablja pokojnikov prijatelj in zaupnik Družbe, da se obrača do »blagorodnih in plemenitih src z vročo prošnjo, naj v večern spomin pokojnika naklonijo kak dar slavni Družbi, ki rešuje živo deco rodu in plemenu in maternemu hrvatskemu jeziku pred grabežljivim sovražnikom. Pokojnik je ljubil Istro in njeno deco, in ker je za njeno obrambo dal tudi svoje življenje, mu naklonimo v spomin dar Družbi.« — »Edinost« dostavlja: Omenjamo tega čina g. Martinoviča, ker daje jasen zgled, kako naj porabljam vsako priliko, da z živo, rodoljubno besedo apeliramo na požrtvovalnost naroda v svrhu narodne obrambe, ki ji služi kot najizdatnejše sredstvo — narodna vzgoja, dviganje in

širjenje narodne naobrazbe. In ravno sedaj je to tisočkratna potreba, ko nam toliko dobrih sinov in delavcev za narodno koristi pada v grob: tem intenzivneje mora biti naše delo, da v ogroženih krajih rešimo čim več — živih kot jamstvo za bodočnost naroda!

—i— **Šole Družbe sv. Cirila in Metoda v Malem Lošnju** so priredile zabavo v korist fonda za vdove in sirote padlih vojakov. Izbrani vzpored je bil izveden v vseh točkah izbornu. Prisostvovali so prireditvi zastopniki vojaške in politične oblasti.

Splošni vestnik.

Šolske knjige, darovi za učenca-begunce iz južnih dežel. Pomožni odbor za begunce iz južnih dežel, ustanovljen pod pokroviteljstvom Nj. ces. in kr. Visokosti prejasne gospe nadvojvodinje Marije Jožefe, opozarja z okrožnico dne 17. decembra 1915, štev. 6939, vse poklicane činitele, da se je ustanovilo v naselbinah begunccev iz južnih pokrajin več tečajev za ljudskošolsko izobraževanje, na Dunaju in v Gradcu pa tudi tečaje za srednješolce. Učencem teh tečajev treba oskrbeti šolske knjige. Zato se obrača gorenji odbor do c. kr. namestništva s prošnjo, da uvede na Primorskem nabiranje že rabljenih in starih šolskih knjig ter jih da na razpolago odboru. Prošnja pa velja seveda tudi splošno. Priporočila se zaradi tega šolskim vodstvom, učiteljstvu, učencem in prebivalstvu sploh, nabirati take šolske knjige ter jih odposiljati kar naravnost gornjemu odboru pod naslovom »Hilfskomitee für die Flüchtlinge aus dem Süden, na Dunaju IV., Favoritenstrasse 5«. Za darove, ki bodo služili v korist beguncem, ki so domačini v naših pokrajinah, torej naši rojaki, se gorenji odbor že vnaprej toplo zahvaljuje.

Doklade duhovščini. »Straža« poroča: Iz verodostojnih krogov zvemo, da bo vlada nakazala tudi duhovnikom primerne doklade, kakor je to storila že državnim uradnikom.

Vojni preskrbovalni urad je poslal dozaj armadi na bojišče daril v vrednosti 26³/₄ milijona kron, ki so tehtale nad 400 milijonov kilogramov.

Plesne veselice v dobi vojne prepovedane. Vsa okrajna glavarstva na Gor. Avstrijskem so naročila županstvom, da je sedaj prepovedano prirediti plesne veselice. Za tozadevne prestopke je določena denarna globa do 200 K ali do 20 dni zapora. To odredbo utemeljujejo glavarstva s tem, da bi bilo neokusno in bi neprijetno dirnilo, če bi se prirejele v zaledju plesne veselice, dočim preliva na bojiščih na tisoče naših junakov svojo kri in se žrtvuje za cesarja in domovino.

Oprostitev županov. Poljedelsko ministrstvo je naznanilo deželnemu kulturnemu svetu na Češkem, da je na notranjem kakor tudi deželnobrambovskem ministrstvu zaprosilo za širšo oprostitve županov od črnovojniške službe. Ministrstvo upa, da bo zadeva ugodno rešena. — Od druge strani poročajo, da dosedanja začasna oprostitve županov in nekaterih občinskih svetovalcev velja samo do dne 15. marca; do tedaj bo baje vsa zadeva od višjih oblasti rešena. Občine naj torej vložijo ponovne prošnje, ako je dotični župan v občini res neobhodno potreben.

Ureditve službenega razmerja v vojnem času. V »Wiener Zeitung« z dne 2. t. m. objavljena cesarska naredba ima namen, da nekaterim skupinam službojemalcev, ki so zaradi poklica pod orožje morali zapustiti svoja službena mesta, zagotovi vrnitev v njihovo prejšnje službeno razmerje. Veljavna je samo za take službojemalce, ki so bili 25. dne meseca julija leta 1914, že en mesec nameščeni v dotičnem podjetju. Tekom vojaškega službovanja se službeno razmerje ne more razdreti. Službodajalec ne more odpustiti službojemalca. Po končanem vojaškem službovanju je službojemalec dolžan zopet nastopiti službo tekom 14 dni. Z neizpolnitvijo te dolžnosti se službeno razmerje razdre, vendar pa se s tem službojemalec izpostavlja odškodninski zahtevi službodajalca. Če dotičnik ni zopet nastopil službe zaradi bolezni, invalidnosti ali drugače iz kakega drugega vzroka, izvirajočega iz vojaškega službovanja, se mora dovoliti šesttedenska odškodnina. — Cesarska naredba ureja nadalje med drugim tudi vprašanje vstetja vojaške službene dobe v službenih razmerjih, v katerih obstoji pogodbeno napredovanje v plači, potem vpliv tega službovanja na pogodbeno razmerja, ki so sklenjena za določen čas, potem vprašanje, kako odpovedni roki se morajo uporabljati pri nadaljevanju službenega razmerja itd. — Ti predpisi ne veljajo za podjetja, katerih obrat se je v tem

času ustavil, ali pa v slučaju, da se je obrat moral po večini skriti zaradi vojnih dogodkov. Cesarska naredba se ne dotika pred 1. januarjem leta 1916. zakonito razrešenih razmerij in omeja tako svojo veljavnost na ona službena razmerja, ki so veljavna ali negotova.

Razgled.

— **Kraljica-vdova Elizabeta †.** V Bukarešti je umrla 2. t. m. zjutraj kraljica Elizabeta pa je pripadala nemškemu knežinu teta sedanjega kralja Ferdinanda. Umrla kralj Karel je bil po rodu Hohenzoller, Elizabeta pa je pripadala nemškemu knežjemu rodu Wied in je bila torej sorodnica bivšega albanskega kneza. Leta 1869. se je poročila s tedanjim romunskim knezom, poznejši kraljem Karlom, s katerim je živela v najsrečnejšem zakonu. Pesniško navdahnjena, se je posvetila poeziji in napisala pod psevdonimom Carmen Sylva nebroj nemških pesmi, dram, novel in romanov, deloma skupno s svojo družabnico Kremnitzovo, talentirano hčerko nekega nemškega profesorja. Mnogo truda in časa je posvetila pokojno kraljico tudi dobrodelnim napravam ter se je zlasti zanimala za oslepele, ki jim je ustanovila lep oskrbovalni zavod. Navzlic temu, da se pokojna kraljica ni nikdar mogla prav uživati v razmere in življenje romunskega naroda, je bila vendar jako priljubljena. Smrt njenega soproga jo je silno potrla. Preselila se je iz Bukarešte v Curtea de Arges, kjer je kralj Karel pokopan, in je tam živela spominom svojega srečnega zakona. Pred par tedni se je vrnila v Bukarešto, kjer je obolela na pljučnici. Tej je podlegla v 74. letu svoje dobe. Bila je plemenita žena po rodu in srcu.

— **Prepoved učenja tujih jezikov na ljudskih šolah v Turčiji.** Sklepom glavnega sveta vilajeta carigradskega se prepoveduje na vseh ljudskih šolah učenje tujih jezikov. Doslej so se učili izključno francoščine.

— **Varstvo otrok v Ameriki.** Poslanska zbornica Združenih držav je sklenila zakon, čigar posledica bo ta, da bodo smeli v tvornicah delati otroci le, če so stari nad 14 let, v rudnikih in kamenolomih pa le, če so stari 16 let. V Združenih državah so otroke doslej porabljali v največji meri za vsakovrstna dela. Po ljudskem štetju leta 1910. je bilo v Združenih državah 1.990.225 otrok, starih 10 do 15 let, ki so bili redno zaposleni v tvornicah, pri obrtniki ali v posestvih. To je že majhen napredek, a z njim še dolgo ni doseženo to, kar bi bilo treba.

— **Kralj Nikolaj — ogrski jud?** Sicer resna »Kölnische Zeitung« je v članku »Bankerot panslavizma«, ki ga je spisal kolinski profesor dr. Arnold Schröer, prinesla stavek: »Edini izmed srbskih knezov, ki je resno pričel uvajati evropsko kulturo, sedaj mnogoimenovani, stari zvit Nikolaj Črnogorski, je baje — to pravim samo s pridržkom, ker tu nisem v stanu, da bi preiskal to trditev, ki sem jo pogosto čul — iz Ogrske izseljeni jud ali vsaj izvira od tam.« — Kateri šaljivec je pač profesorja Schröerja tako strašno potegnul?!

— **Na Španskem je 50.000 Nemcev.** Iz Haaga: Številu Nemcev na Španskem se je povišalo med vojno na 50.000.

— **Samostanov v Rusiji** je 900. V njih živi 20.000 redovnikov in do 50.000 redovnic.

— **Nova hrvatska slovnica.** Dr. Milan Rešetar, profesor slovanske filologije na dunajskem vseučilišču, je napisal novo slovnico hrvatskega jezika, ki je izšla te dni v Zagrebu.

— **Nemški »Kazin« ne bo več.** Kazina je namreč za nemški jezik tužja, zato so Nemci po nekaterih mestih »Kazine« prekrstili v »Deutsches Volkshaus«.

— **Iz papirne industrije.** Položaj papirne industrije se slabša sedaj od dne do dne. Zaloge smole so malone popolnoma izčrpane. Cena znaša že sedaj 400 K za 100 kilogramov, proti 25 K pred vojno. Zaloge lesu so tudi blizu izčrpane. Sekanje lesu je prenehalo, a v kolikor ga je posekanega, pa je zaradi pomanjkanja na delavcih in vozilih onemogočena uporaba. Položaj je poostren po pomanjkanju celuloze. Odkar je izbruhnila vojna z Italijo, je prenehal uvoz žvepla. Pred kratkim je vlada zaplenila zaloge železnega kršca, ki so ga tvornice izdelovale, zaradi česar so se obrati skriti. Prej ali slej sploh ne bo več celuloze.

— **Posebne šole za otroke avstrijskih in ogrskih državljanov v Belgradu.** »Az Est« poroča: Za otroke avstrijskih in ogrskih državljanov se ustanovijo v Belgradu posebne nemške in madžarske šole. Šole bodo v najkrajšem času otvorene.

— **Zaplenjene šolske pesmarice.** Praški uradni list razglasi, da je šolska pesmarica za češke ljudske šole in meščanske šole od Franca Sladka, ki je bila že več let v rabi, zaradi rušenja javnega miru zaplenjena.

— **Prepovedana knjiga.** Zaderski »Narodni List« javlja, da je šolska oblast ukazala, odstraniti iz vseh učiteljskih in dijaških knjižnic znani roman Evgena Kumičič: »Urota Zrinjsko-Frankopanska«.

— **Nemška vlada** se jako zanima za poljsko šolstvo v Varšavi; šole pogosto nadzorujejo.

— **Umri** je dne 19. pret. mes. v svoji vili pri Monakovem znani dunajski fizik in filozof profesor Ernest Mach, 78 let star. Pred smrtjo je odredil, da se vest o njegovi smrti razglasi šele, čim bo truplo že vpepeljeno, kar se je zgodilo v Monakovem. Od svojih znancev in prijateljev se je poslovil s posebnim dopisom, ki ga je dal po smrti objaviti v listih. Profesor Mach je bil tudi član gosposke zbornice.

— **Državni jezik na Turškem.** Turška zbornica je sprejela zakon, ki naj uveljavlja turški jezik kot državni jezik tudi v gospodarskem življenju. Vse trgovske družbe na Turškem se morajo vbodoče posluževati turškega jezika kot poslovnega jezika, in sicer domače izključno tudi v vsej svoji korespondenci, tuje pa v prometu z uradi, pri privatnih pogodbah in v svojem knjigovodstvu. Dosedaj je bila trgovski in splošni prometni jezik na Turškem francoščina.

— **Razpuščeno učiteljsko društvo.** »Narodni Listy« javljajo z Dunaja: Nižjeavstrijsko cesarsko namestništvo je razpustilo društvo čeških učiteljev na Dunaju.

— **V službi češke kulture.** Češki listi se spominjajo v toplih besedah najpopularnejšega češkega založnika in knjigotrčca Jana Otta, ki je slavil dne 26. pret. mes. 45letnico svojega delovanja. Ottovo založništvo je znano po vsem svetu, na tisoče in tisoče čeških znanstvenih in leposlovnih knjig je izšlo pri Ottu, ki si je pridobil še posebne zasluge z izdajo izbornega Naučnega slovnika (konverzacijskega leksika) in z ustanovitvijo »Světové knihovny«, ki je organizirana po znamenitem vzoru Reclamove zbirke. Jan Otto, kakor pravijo »Narodni Listy«, je ponos češkega kulturnega sveta in vzor delavnega neumornega moža, ki je postal iz malega knjigotrčca pravi zakladnik češke knjige.

— **Dolmatinski domobranec.** Od profesorjev in učiteljev na c. kr. državnih obrtnih šoli v Ljubljani, ki so bili po izbruhu svetovne vojne začasno prideleni drugim državnim obrtnim učnim zavodom v službovanje, je prišel akademični kipar profesor Alojzij Repič na c. kr. stavbno in umetno-obrtno šolo v Spljet. Vrli Dalmatinci so hitro spoznali ustvarjajočo moč slovenskega umetnika, ta pa se je odzval zaupanju s tem, da je za Dubrovnik izrezal iz lesa in krasno polihromiral kip dalmatinskega domobranca v naravni velikosti.

— **Prepovedana sokolska društva na Nemškem.** Češki naseljenci v raznih nemških mestih so tekom let ustanovili celo vrsto sokolskih društev. Zlasti v Berlinu, v Draždanih, v Hamburgu so bila velika češka sokolska društva. Sedaj je nemška vlada češka sokolska društva prepovedala.

— **Razpuščena šolska oblast v Varšavi.** Nemški policijski predsednik v Varšavi je razpustil šolski odbor, ki ga je ustanovilo meščanstvo, in vse izpraševalne komisije. Odslej ima samo nemška civilna uprava pravico, ustanavljati šole, določati njih organizacijo, nastavljanje in odstavljati učitelje in odrediti izkušnje.

— **Koliko je vojnih sirot na Ogrskem.** Uradno so jih do 31. decembra 1915 našli 36.379; 94% jih živi pri materah.

— **Lep tovariš!** Budimpeštanski učitelj Desider Komocsay je neki učiteljici iz zaprte miznice ukradel 300 kron, pa je obdolžil nekega učenca, da je to storil, ter ga ovadil. Preiskava pa je spravila resnico na dan, in Komocsay je bil zaradi tatvine in zavajanja v krivo pričevanje obsojen na tri in pol leta ječe.

— **Politiška naobrazba ameriških dijakov.** V nemških listih čitamo: Na novojorški univerzi in na visoki šoli Bowdoin College so priredili med dijaki anketo, da bi dognali, kako se interesira ameriška mladina za velike vojne in politične dogodke sedanjega časa. Odgovori kažejo, da se ameriško dijaštvo peča pač s športom, ne pa tudi s politiko in da se nahaja glede najvažnejših političnih, geografskih, gospodarskih in drugih zadev, ki niso v neposredni zvezi z Ameriko, v naravnost presenetljivi nevednosti. Na vprašanje, kje je Solun, je odgovorilo izmed 53

dijakov le 11 pravilno, ostali smatrajo po večini, da je to mesto — na Poljskem. Kje da je Črna gora, to je vedel le vsak drugi dijak. Kdo je angleški ministrski predsednik? Največ glasov je dobil Winston Churchill. Kdo je Poincaré? Nekateri so dejali, da francoski umetnik. Kdo je Venizelos? O tem možu so bila mnenja jako različna. Nekateri ga smatrajo za francoskega generala, drugi so ga proglasili za mehiškega upornika. Da je French angleški general, je vedel le en sam dijak. Kako je ime grškemu kralju? Od 53 dijakov jih je le 23 pravilno odgovorilo. Ime bolgarskega kralja? Nekaj dijakov je odgovorilo Avgust. — Odgovornost za te navedbe moramo seveda prepustiti »Kölnische Zeitung« in drugim listom, ki jih objavljajo.

— **Novo prorokovanje** znane pariške vedeževalke madame Thebes objavlja »Petit Journal«. Mme. Thebes pravi: Koniec vojne bo koncem meseca avgusta. V marcu pretresejo Evropo novi dogodki, ki bodo morda povzročili, da prenehajo boji.

— **Milijonska zapuščina.** V Nyiregyhazi na Ogrskem je umrl menih reda Bazilijancev, Basdori, ki je zapustil svoje, več milijonov znašajoče imetje pravoslavni škofiji.

— **Spolne bolezni v Budimpešti.** Vseučiliški profesor Lajoš Török je v posebnem spisu opozoril javnost, kako izredno se širijo spolne bolezni v Budimpešti. Samo v bolnicah in v ambulancah so lečili 1913. leta 741 slučajev, leta 1914. že 784, leta 1915. pa 1062. Koliko je pa še slučajev, ki so jih zdravili privatni zdravniki, ali pa se sploh ne zdravijo? Török je mnenja, da bo v dveh letih, če pojde tako naprej, v Budimpešti vsak 35. človek sifilitičen; zato zahteva strogo brezplačno zdravljenje vseh obolelih in najstrožje nadzorovanje prostitucije.

PREBIVALSTVU KRANJSKE DEŽELE.

Kolikor dalje traja vojna, toliko več zahteva od posameznih ustanov za vojno skrbstvo v deželi. Zato pa moramo iskati zmerom novih sredstev in poti, da z denarnimi vsotami pomagamo ubožnim, ki so ostali doma, junaškim bojevnikom v vojni, bolnikom in ranjencem itd., kolikor je sploh s privatnim skrbstvenim delom pomagati mogoče.

Prav izdatna vsota denarja bi se v teku leta brez posebne obremenitve posameznikov nabrala na ta način, če bi vsak prebivalec lepe Kranjske dežele, najsi je tu stalno naseljen ali pa se mudi pri nas le mimogrede, daroval za vojnoscrbne namene po svoji dobri volji in moči kak znesek na svoj god ali rojstni dan. Tako bi v naši dragi kronovini neprestano, dan za dnem, tekli zopet nov vir v splošno blage namene.

Zato pozivljamo vse kroge in sloje prebivalstva, da pomagajo vdejskovati to lepo misel s tem, da sami pokladajo ob rojstnih in godovnih dneh darove na oltar domovine ter, kjerkoli je prilika, to misel priporočajo in razširjajo.

Vsak, kdor daruje tak dar, dobi zanj spominski list na svoj godovni ali rojstni dan v vojnih letih 1914—1916 obenem v trajno pomnjenje, kdaj je Avstrija živela svoj največji čas.

Ta list naj po sklenjenem miru kot nekakšen hišni vojni spomin dežele Kranjske po vseh družinah poznim rodovom glasno priča, kako se je v teh težkih letih vse prebivalstvo Kranjske složno in vztrajno udeleževalo silovite borbe zoper premnoge sovražnike naše mogočne Avstrije.

Poziv za te darove naj gre od kraja do kraja v najoddaljenejšo gorsko vas naše Kranjske kronovine, da bo v prid in pomoč našim junakom na bojnih poljanah

ter njim, ki doma zapuščeni, na bojno polje za očeti, možmi in brati pošiljajo svoje molitve.

Godovni darovi ali darovi ob rojstnih dneh se lahko pošiljajo c. kr. deželni vladni kranjski »Ravnateljstvu pomožnih uradov« v Ljubljani. Tudi župni in občinski uradi jih bodo sprejemali in deželni vladni pošiljali. Za pošiljanje so pri c. kr. deželni vladni v Ljubljani in pri vseh župnih in županskih uradih v deželi posebne položnice c. kr. poštne hranilnice na razpolago.

C. kr. dež. predsedstvo za Kranjsko.

Ljubljana, dne 29. febr. 1916.

C. kr. deželni predsednik:

Baron Schwarz s. r.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Tudi do izdajateljčev časopisja stavlja svetovna vojna izredno težke zahteve. Vsi dohodki se neprestano manjšajo, a izdatki — naraščajo. K temu prihaja še, da je velik del uredniškega in tiskarskega osebja na bojišču in da je jako težko dobivati snovi, potrebne za izdelovanje papirja in za tiskarski obrat. Tudi tu mora vsak posameznik natančno računati in varčevati, ako naj se varujejo interesi skupnosti. Centralno društvo časniških podjetij je zato sklenilo, da naprosi svoje ude, naj bi se vbodoče glede obsega svojih tiskopisov omejali na najpotrebnejše. Centralno društvo označa tako omejevanje za patriotsko dolžnost, da bomo mogli vzdržati tudi na tem polju in da se izognemo resnih motenj gospodarskega življenja. Smatra pa tudi za patriotsko dolžnost občinstva, da upravlja težave teh razmer in da ostane zvesto svojim časopisom, tudi če bodo vbodoče izhajali v manjšem obsegu.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovenskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 29. febr. 1916 K 30.391-83.

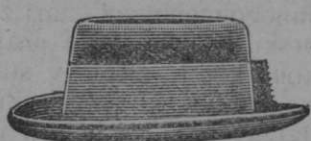
Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.

Prva gorenjska razpošiljalnica

IVAN SAVNIK

Kranj

172

razpošilja na vse strani sveta najmodernejše in najtrpežnejše klobuke v vseh cenah in oblikah od kron 3— dalje.

Čevlje za dame in gospode prvovrstne kakovosti prodaja pod konkurenčno ceno.

Za neugajajoče se vrne denar.

Meseca avgusta izide bogato ilustrirani cenik.

Najboljši pripomoček za priučenje

:: nemškega jezika je ::

Tumlirz „Nemška jezikovna vadnica za nenemške šole“.

Izdaja v 3 zvezkih:

I. zvezek
75 strani z 32 podobami,
cena vez. K —80

II. zvezek
136 strani s 14 podobami,
cena vez. K 1-20

III. zvezek
180 strani s 37 podobami,
cena vez. K 1-80

s slovenskim besednjakom

k I. zvezku
23 strani, cena broš. 20 h

k II. zvezku
61 strani, cena vez. 40 h

k III. zvezku
85 strani, cena vez. 50 h.

Sestavil učitelj Andrej Rapè v Ljubljani.

Založil F. Tempsky na Dunaju.

Dobiva se v vseh knjigarnah.

Preizkusni izvodi za vpeljavo šol. vodstvom brezplačno!

Umetna knjigoveznica

IVAN JAKOPIČ

LJUBLJANA, Frančevo nabrežje štev. 13

se priporoča slavnemu občinstvu za izdelovanje vsakovrstnih knjigoveških del, cenjenim gosp. trgovcem za izdelovanje vzornih knjig, vzornih kartonov, komisijskih knjig za potovalce po tvorniških cenah in sl. uradom za tipično in močno vezanje protokolov. — Izvirne platnice za vsakovrstne slovenske knjige, vezanje knjig za bralna društva, čitalnice in knjižnice po nizki ceni. — Tiskanje pogrebnih trahov in društvenih znakov s krasnimi modernimi črkami. — Postrežba točna, delo solidno.

Ali ste že pridobili mladinskemu listu „Zvonček“ novega naročnika?

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica!

Koncem leta 1915 le imela vlog K 48,500.000.—

Rezervnega zaklada „ 1,330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4¹/₂ %

brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike. Posoja na zomljišča in poslopja na kranjskem proti 5¹/₄ % izven kranjske pa proti 5¹/₂ %, obrestim in proti najmanj 3¹/₄ % odplačevanju na dolg.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

reg. zadr. z omejeno zavezo

Francišškanska ulica štev. 6

se priporoča slavnim kraj. šolskim svetom in cenj. učiteljstvu v naročilo vseh uradnih šolskih tiskovin po najnovejših vzorcih. V zalogi ima vsakovrstne napise na lepenki, razne mladinske spise, vse poštno tiskovine za šol. uporabo itd. — Priporoča se v natisk uradnih kuvert in pisemskega papirja z napisom in sploh vseh v šol. stroko spadajočih tiskovin. V zalogi vedno: K. Wider, „MOJE PRVO BERILO“.